

CDP Türkiye-100 Raporu 2011

71 trilyon dolar değerindeki varlığı yöneten 551 kurumsal yatırımcı adına

CDP Türkiye Ortağı

Sabancı
Universitesi

Sponsor

AKBANK

Rapor Sponsoru

ERNST & YOUNG
Quality In Everything We Do

2011 Karbon Saydamlık Projesi

Yatırımcı Üyeler

CDP dünya çapında yatırım fırsatlarını değerlendirmek, ve iklim değişikliğinin yol açtığı riskleri azaltmak için yatırımcılarla beraber çalışıyor. Bu hedef dahilinde, 6000'den fazla şirketten iklim stratejilerini, sera gazı emisyonlarını ve enerji kullanımları Yatırımcı CDP'nin standart formatına uygun şekilde açıklamalarını istiyor. CDP'nin üyelik koşullarını öğrenmek ve üye olmak için, bizimle iletişime geçebilir veya www.cdproject.net/investormembers adresini ziyarete edebilirsiniz.

ABRAPP - Associação
Brasileira das Entidades
Fechadas de Previdência
Complementar

AEGON N.V.

AKBANK T.A.S.

Allianz Global Investors
Kapitalanlagegesellschaft
mbH

ATP Group

Aviva Investors

Bank of America Merrill
Lynch

BlackRock

BP Investment
Management Limited

California Public
Employees' Retirement
System

California State
Teachers' Retirement
System

Calvert Asset
Management Company,
Inc.

Catholic Super

CCLA Investment
Management Ltd

Ethos Foundation

Generation Investment
Management

HSBC Holdings plc

ING

KB Kookmin Bank

KLP

Legg Mason, Inc.

London Pensions Fund
Authority

Mitsubishi UFJ Financial
Group (MUFG)

Morgan Stanley

National Australia Bank

NEI Investments

Neuberger Berman

Newton Investment
Management Limited

Nordea Investment
Management

PFA Pension

Raiffeisen Schweiz

Royal Bank of Scotland
Group

Robeco

Rockefeller & Co., Inc.

SAM Group

Schroders

Scottish Widows
Investment Partnership

SEB

Sompo Japan
Insurance Inc.

Standard Chartered

Sun Life Financial Inc.

TD Asset Management
Inc. and TDAM USA Inc.

The Wellcome Trust

Zurich Cantonal Bank

2011 Karbon Saydamlık Projesi İmzacı Yatırımcılar

Karbon Saydamlık Projesi 2011

1 Şubat 2011'de şirketlere gönderilen CDP 2011 anketinde 71 trilyon dolarlık varlığı yöneten 551 finans kuruluşu imzacı olarak yer aldı.

Aberdeen Asset Managers
Aberdeen Immobilien KAG mbH
ABRAPP - Associação Brasileira das Entidades Fechadas de Previdência Complementar
Active Earth Investment Management
Acuity Investment Management
Addenda Capital Inc.
Advanced Investment Partners
Advantage Asset Managers (Pty) Ltd
AEGON Magyarországi Befektetési Alapkezelő Zrt.
AEGON N.V.
AEGON-INDUSTRIAL Fund Management Co., Ltd
AFP Integra
AIG Asset Management
Ak Asset Management
AKBANK T.A.S.
Alberta Investment Management Corporation (AIMCo)
Alberta Teachers Retirement Fund
Alcyone Finance
Allianz Elementar Versicherungs-AG
Allianz Group
Altira Group
Amalgamated Bank
AMP Capital Investors
AmpegaGerling Investment GmbH
Amundi AM
ANBIMA – Associação Brasileira das Entidades dos Mercados Financeiro e de Capitais
Antera Gestão de Recursos S.A.
APG Group
Aprionis
Aquila Capital
ARIA (Australian Reward Investment Alliance)
Arisaig Partners Asia Pte Ltd
ARK Investment Advisors Inc.
Arma Portföy Yönetimi A.Ş.
ASB Community Trust
ASM Administradora de Recursos S.A.
ASN Bank
Assicurazioni Generali Spa
ATP Group
Australia and New Zealand Banking Group Limited
Australian Central Credit Union incorporating Savings & Loans Credit Union
Australian Ethical Investment Limited
AustralianSuper
Aviva
Aviva Investors
AXA Group
Baillie Gifford & Co.
Bakers Investment Group (Australia) Pty Ltd
Banco Bradesco S/A
Banco de Credito del Peru BCP
Banco de Galicia y Buenos Aires S.A.
Banco do Brasil S/A
Banco Nacional de Desenvolvimento Econômico e Social - BNDES
Banco Santander
Banesprev – Fundo Banespa de Seguridade Social
Banesto (Banco Español de Crédito S.A.)
Bank of America Merrill Lynch
Bank of Montreal
Bank Sarasin & Cie AG
Bank Vontobel
Bankhaus Schelhammer & Schattera Kapitalanlagegesellschaft m.b.H.
BANKINTER S.A.
BankInvest
Banque Degroof
Barclays

Baumann and Partners S.A.
BAWAG P.S.K. INVEST GmbH
Bayern LB
BayernInvest Kapitalanlagegesellschaft mbH
BBC Pension Trust Ltd
BBVA
Bedfordshire Pension Fund
Bentall Kennedy
Beutel Goodman and Co. Ltd
BioFinance Administração de Recursos de Terceiros Ltda
BlackRock
Blumenthal Foundation
BNP Paribas Investment Partners
BNY Mellon
BNY Mellon Service Kapitalanlage Gesellschaft
Boston Common Asset Management, LLC
BP Investment Management Limited
Brasilprev Seguros e Previdência S/A.
British Columbia Investment Management Corporation (bcIMC)
BT Investment Management
Busan Bank
CAAT Pension Plan
Cadiz Holdings Limited
Caisse de dépôt et placement du Québec
Caisse des Dépôts
Caixa Beneficente dos Empregados da Companhia Siderurgica Nacional - CBS
Caixa de Previdência dos Funcionários do Banco do Nordeste do Brasil (CAPEF)
Caixa Econômica Federal
Caixa Geral de Depositos
Caja de Ahorros de Valencia, Castellón y Valencia, BANCAJA
Caja Navarra
California Public Employees' Retirement System
California State Teachers' Retirement System
California State Treasurer
Calvert Asset Management Company, Inc
Canada Pension Plan Investment Board
Canadian Friends Service Committee (Quakers)
Canadian Imperial Bank of Commerce (CIBC)
CAPESESP
Capital Innovations, LLC
CARE Super Pty Ltd
Carlson Investment Management
Carmignac Gestion
Catherine Donnelly Foundation
Catholic Super
Cbus Superannuation Fund
CCLA Investment Management Ltd
Celeste Funds Management Limited
Central Finance Board of the Methodist Church
Ceres
Christian Super
Christopher Reynolds Foundation
Church Commissioners for England
Church of England Pensions Board
CI Mutual Funds' Signature Global Advisors
Clean Yield Group, Inc.
Cleantech Invest AG
ClearBridge Advisors
Climate Change Capital Group Ltd
CM-CIC Asset Management
Colonial First State Global Asset Management
Comerica Incorporated
Comite syndical national de retraite Bâtirente
Commerzbank AG
CommInsure
Commonwealth Bank of Australia
Compton Foundation, Inc.
Concordia Versicherungsgruppe
Connecticut Retirement Plans and Trust Funds
Co-operative Financial Services (CFS)
Corston-Smith Asset Management Sdn. Bhd.
CRD Analytics
Crédit Agricole
Credit Suisse
Gruppo Credito Valtellinese
Daegu Bank
Daiwa Securities Group Inc.

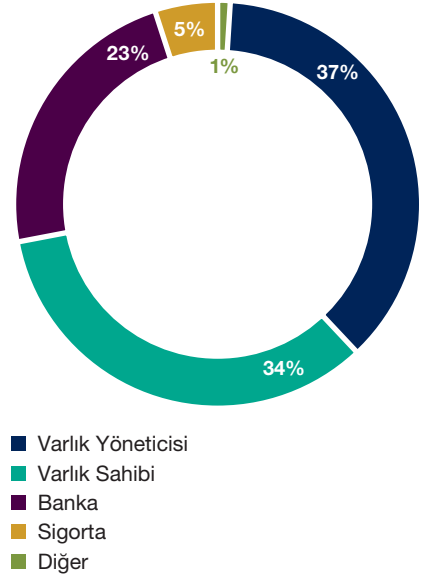
de Pury Pictet Turrettini & Cie S.A.
DekaBank Deutsche Girozentrale
Deutsche Asset Management Investmentgesellschaft mbH
Deutsche Bank AG
Deutsche Postbank Vermögensmanagement S.A.
Development Bank of Japan Inc.
Development Bank of the Philippines (DBP)
Dexia Asset Management
Dexus Property Group
DnB NOR ASA
Domini Social Investments LLC
Dongbu Insurance
DWS Investment GmbH
Earth Capital Partners LLP
East Sussex Pension Fund
Ecclesiastical Investment Management
Ecofi Investissements - Groupe Credit Cooperatif
Edward W. Hazen Foundation
EEA Group Ltd
Elan Capital Partners
Element Investment Managers
ELETRA - Fundação Celg de Seguros e Previdência
Environment Agency Active Pension fund
Epworth Investment Management
Equilibrium Capital Group
Erste Asset Management
Erste Group Bank
Essex Investment Management Company, LLC
ESSSuper
Ethos Foundation
Eureko B.V.
Eurizon Capital SGR
Evangelical Lutheran Church in Canada Pension Plan for Clergy and Lay Workers
Evli Bank Plc
F&C Management Ltd
FAELCE – Fundacao Coelce de Seguridade Social
FAPERS - Fundação Assistencial e Previdenciária da Extensão Rural do Rio Grande do Sul
FASERN - Fundação COSERN de Previdência Complementar
Fédérés Gestion d'Actifs
FIDURA Capital Consult GmbH
FIM Asset Management Ltd
FIPECq - Fundação de Previdência Complementar dos Empregados e Servidores da FINEP, do IPEA, do CNPq
FIRA - Banco de Mexico
First Affirmative Financial Network, LLC
First Swedish National Pension Fund (AP1)
Firstrand Limited
Five Oceans Asset Management Pty Limited
Florida State Board of Administration (SBA)
Folketrygdfondet
Folksam
Fondaction CSN
Fondation de Luxembourg
Fondriaria-SAI
Fonds de Réserve pour les Retraites – FRR
Fourth Swedish National Pension Fund (AP4)
FRANKFURT-TRUST Investment-Gesellschaft mbH
Fukoku Capital Management Inc
FUNCEF - Fundação dos Economistas Federais
Fundação AMPLA de Seguridade Social - Brasileiros
Fundação Atlântico de Seguridade Social
Fundação Atílio Francisco Xavier Fontana
Fundação Banrisul de Seguridade Social
Fundação de Assistência e Previdência Social do BNDES - FAPES
FUNDAÇÃO ELETROBRÁS DE SEGURIDADE SOCIAL - ELETROS
Fundação ForLuminas de Seguridade Social - FORLUZ
FUNDAÇÃO ITAUBANCO
Fundação Itaúsa Industrial
Fundação Promon de Previdência Social
Fundação Vale do Rio Doce de Seguridade Social - VALIA
Fundação Rede Ferroviária de Seguridade Social – Refer
Fundação Sistel de Seguridade Social (Sistel)
FUNDIÁGUA - FUNDAÇÃO DE PREVIDENCIA COMPLEMENTAR DA CAESB
Futuregrowth Asset Management
Gartmore Investment Management Ltd
GEAP Fundação de Seguridade Social
Generali Deutschland Holding AG

Generation Investment Management	Landsorganisationen i Sverige	Norfolk Pension Fund
Genus Capital Management	LBBW - Landesbank Baden-Württemberg	Norges Bank Investment Management (NBIM)
Gjensidige Forsikring ASA	LBBW Asset Management Investmentgesellschaft mbH	North Carolina Retirement System
GLS Gemeinschaftsbank eG	LD Lenmodtagernes Dyrtdisfond	Northern Ireland Local Government Officers' Superannuation Committee (NILGOSC)
Goldman Sachs Group Inc.	Legal & General Investment Management	Northern Trust
GOOD GROWTH INSTITUT für globale Vermögensentwicklung mbH	Legg Mason, Inc.	Nykredit
Governance for Owners	LGT Capital Management Ltd.	Oddo & Cie
Government Employees Pension Fund ("GEPP"), Republic of South Africa	LIG Insurance Co., Ltd	OEKO Capital Lebensversicherung AG
Green Cay Asset Management	Light Green Advisors, LLC	Old Mutual plc
Green Century Capital Management	Living Planet Fund Management Company S.A.	OMERS Administration Corporation
Groupe Crédit Coopératif	Local Authority Pension Fund Forum	Ontario Teachers' Pension Plan
Groupe Investissement Responsable Inc.	Local Government Super	OP Fund Management Company Ltd
GROUPE OFI AM	Local Super	Oppenheim Fonds Trust GmbH
Grupo Banco Popular	Lombard Odier Darier Hentsch & Cie	Opplysningsvesenets fond (The Norwegian Church Endowment)
Grupo Santander Brasil	London Pensions Fund Authority	OPSEU Pension Trust
Gruppo Credito Valtellinese	Lothian Pension Fund	Oregon State Treasurer
Gruppo Montepaschi	Lupus alpha Asset Management GmbH	Orion Asset Management LLC
Guardian Ethical Management Inc	Macif Gestion	Parnassus Investments
Guardians of New Zealand Superannuation	Macquarie Group Limited	Pax World Funds
Guosen Securities Co., LTD.	MAMA Sustainable Incubation AG	Pensioenfonds Vervoer
Hang Seng Bank	Man	Pension Denmark
Harbourmaster Capital	Maple-Brown Abbott Limited	Pension Fund for Danish Lawyers and Economists
Harrington Investments, Inc	Marc J. Lane Investment Management, Inc.	Pension Protection Fund
Hauck & Aufhäuser Asset Management GmbH	Maryland State Treasurer	Pensionsmyndigheten
Hazel Capital LLP	Matrix Asset Management	PETROS - The Fundação Petrobras de Seguridade Social
HDFC Bank Ltd	McLean Budden	PFA Pension
Health Super Fund	MEAG MUNICH ERGO Asset Management GmbH	PGGM
Healthcare of Ontario Pension Plan (HOOPP)	Meeschaert Gestion Privée	Phillips, Hager & North Investment Management Ltd.
Henderson Global Investors	Meiji Yasuda Life Insurance Company	PhiTrust Active Investors
Hermes Fund Managers	Mendesprev Sociedade Previdenciária	Phoenix Asset Management Inc.
HESTA Super	Merck Family Fund	Pictet Asset Management SA
HSBC Global Asset Management (Deutschland) GmbH	Meritas Mutual Funds	PKA
HSBC Holdings plc	MetallRente GmbH	Pluris Sustainable Investments SA
HSBC INKA Internationale Kapitalanlagegesellschaft mbH	Metrus - Instituto de Seguridade Social	PNC Financial Services Group, Inc.
Hyundai Marine & Fire Insurance. Co., Ltd.	Metzler Investment GmbH	Pohjola Asset Management Ltd
Hyundai Securities Co., Ltd.	MFS Investment Management	Portfolío 21 Investments
Ibgeana Society of Assistance and Security SIAS / Sociedade Ibgeana de Assistência e Seguridade (SIAS)	Midas International Asset Management	Porto Seguro S.A.
IDBI Bank Ltd	Miller/Howard Investments	PREVHAB PREVIDÊNCIA COMPLEMENTAR
Iimariinen Mutual Pension Insurance Company	Mirae Asset Global Investments Co. Ltd.	PREVI Caixa de Previdência dos Funcionários do Banco do Brasil
Impax Group plc	Mirae Asset Securities Co., Ltd.	PREVIG Sociedade de Previdência Complementar
IndusInd Bank Limited	Missionary Oblates of Mary Immaculate	Provincial Rheinland Holding
Industrial Bank (A)	Mistra, Foundation for Strategic Environmental Research	Prudential Investment Management
Industrial Bank of Korea	Mitsubishi UFJ Financial Group (MUFG)	Psagot Investment House Ltd
Industry Funds Management	Mizuho Financial Group, Inc.	PSP Investments
Infrastructure Development Finance Company	Mn Services	PSS - Seguridade Social
ING	Monega Kapitalanlagegesellschaft mbH	Q Capital Partners Co. Ltd
Insight Investment Management (Global) Ltd	Morgan Stanley	QBE Insurance Group
Instituto de Seguridade Social dos Correios e Telégrafos- Postalís	Motor Trades Association of Australia Superannuation Fund Pty Ltd	Rabobank
Instituto Infraero de Seguridade Social - INFRAPREV	Mutual Insurance Company Pension-Fennia	Raiffeisen Schweiz
Instituto Sebrae De Seguridade Social - SEBRAEPREV	Natcan Investment Management	Railpen Investments
Insurance Australia Group	Nathan Cummings Foundation, The	Rathbones / Rathbone Greenbank Investments
Investec Asset Management	National Australia Bank	Real Grandeza Fundação de Previdência e Assistência Social
Irish Life Investment Managers	National Bank of Canada	Rei Super
Itau Asset Management	National Grid Electricity Group of the Electricity Supply Pension Scheme	Reliance Capital Ltd
Itaú Unibanco Holding S A	National Grid UK Pension Scheme	Resolution
Janus Capital Group Inc.	National Pensions Reserve Fund of Ireland	Resona Bank, Limited
Jarislowsky Fraser Limited	National Union of Public and General Employees (NUPGE)	Reynders McVeigh Capital Management
JPMorgan Chase & Co.	NATIXIS	RLAM
Jubitz Family Foundation	Nedbank Limited	Robeco
Jupiter Asset Management	Needmor Fund	Rockefeller Financial
Kaiser Ritter Partner (Schweiz) AG	NEI Investments	Rose Foundation for Communities and the Environment
KB asset Management	Nelson Capital Management, LLC	Royal Bank of Canada
KB Kookmin Bank	Nest Sammelstiftung	Royal Bank of Scotland Group
KBC Asset Management NV	Neuberger Berman	RREEF Investment GmbH
KDB Asset Management Co., Ltd.	New Amsterdam Partners LLC	SAM Group
KEPLER-FONDS Kapitalanlagegesellschaft m. b. H.	New Mexico State Treasurer	SAMPENSION KP LIVSFORSIKRING A/S
KfW Bankengruppe	New York City Employees Retirement System	SAMSUNG FIRE & MARINE INSURANCE
KlimalINVEST	New York City Teachers Retirement System	Samsung Securities
KLP	New York State Common Retirement Fund (NYSCRF)	Sanlam
Korea Investment Management Co., Ltd.	New Zealand Earthquake Commission	Santa Fé Portfolios Ltda
The Korea Teachers Pension (KTP)	Newton Investment Management Limited	SAS Trustee Corporation
Korea Technology Finance Corporation (KOTEC)	NGS Super	Sauren Finanzdienstleistungen GmbH & Co. KG
KPA Pension	NH-CA Asset Management	Schroders
La Banque Postale Asset Management	Nikko Asset Management Co., Ltd.	Scotiabank
La Financiere Responsable	Nikko Cordial Securities	Scottish Widows Investment Partnership
Lampe Asset Management GmbH	Nissay Asset Management Corporation	SEB
	NORD/LB Kapitalanlagegesellschaft AG	SEB Asset Management AG
	Nordea Investment Management	Second Swedish National Pension Fund (AP2)

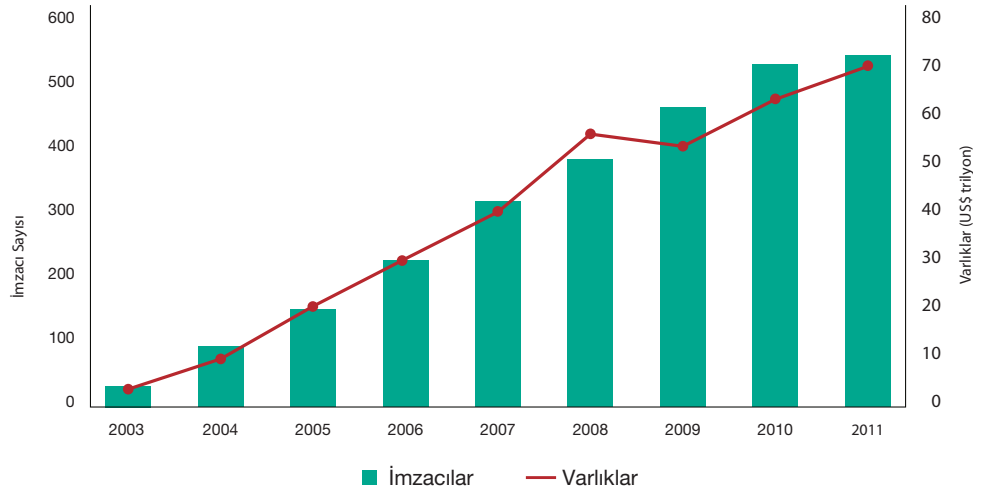
SEIU Master Trust
Seligson & Co Fund Management Plc
Sentinel Investments
SERPROS - Fundo Multipatrocinado
Seventh Swedish National Pension Fund (AP7)
Shinhan Bank
Shinhan BNP Paribas Investment Trust Management Co., Ltd
Shinkin Asset Management Co., Ltd
Siemens Kapitalanlagegesellschaft mbH
Signet Capital Management Ltd
SMBC Friend Securities Co., LTD
Smith Pierce, LLC
SNS Asset Management
Social(k)
Sociedade de Previdencia Complementar da Dataprev - Prevdada
Solaris Investment Management Limited
Sompo Japan Insurance Inc.
Sopher Investment Management
SPF Beheer bv
Sprucegrove Investment Management Ltd
Standard Chartered
Standard Chartered Korea Limited
Standard Life Investments
State Bank of India
State Street Corporation
StatewideSuper
StoreBrand ASA
Strathclyde Pension Fund
Stratus Group
Sumitomo Mitsui Banking Corporation
Sumitomo Mitsui Card Company, Limited
Sumitomo Mitsui Finance & Leasing Co., Ltd
Sumitomo Mitsui Financial Group
The Sumitomo Trust & Banking Co., Ltd.
Sun Life Financial Inc.
Superfund Asset Management GmbH
SUSI Partners AG
Sustainable Capital
Svenska Kyrkan, Church of Sweden
Swedbank AB
Swiss Re
Swisscanto Holding AG
Syntus Achmea Asset Management
T. Rowe Price
T. SINAI KALKINMA BANKASI A.Ş.
T.GARANTI BANKASI A.Ş.
Tata Capital Limited
TD Asset Management Inc. and TDAM USA Inc.
Teachers Insurance and Annuity Association – College Retirement Equities Fund (TIAA-CREF)
Telluride Association
Tempis Asset Management Co. Ltd
Terra Forvaltning AS
TerraVerde Capital Management LLC
The Brainerd Foundation
The Bullitt Foundation
The Central Church Fund of Finland
The Collins Foundation
The Co-operative Asset Management
The Co-operators Group Ltd
The Daly Foundation
The GPT Group
The Hartford Financial Services Group, Inc.
The Japan Research Institute, Limited
The Joseph Rowntree Charitable Trust
The Local Government Pensions Institution
The Pension Plan For Employees of the Public Service Alliance of Canada
The Pinch Group
The Presbyterian Church in Canada
The Russell Family Foundation
The Shiga Bank, Ltd.
The Standard Bank Group
The United Church of Canada - General Council
The University of Edinburgh Endowment Fund
The Wellcome Trust
Third Swedish National Pension Fund (AP3)
Threadneedle Asset Management
Tokio Marine & Nichido Fire Insurance Co., Ltd.

Toronto Atmospheric Fund
Trillium Asset Management Corporation
Triodos Investment Management
Tryg
UBS
UniCredit Group
Union Asset Management Holding AG
Unipension
UNISON staff pension scheme
UniSuper
Unitarian Universalist Association
United Methodist Church General Board of Pension and Health Benefits
United Nations Foundation
Universities Superannuation Scheme (USS)
Vancity Group of Companies
VCH Vermögensverwaltung AG
Veris Wealth Partners
Veritas Investment Trust GmbH
Vermont State Treasurer
Vexiom Capital, L.P.
VicSuper Pty Ltd
Victorian Funds Management Corporation
VietNam Holding Ltd.
Vision Super
VOLKSBANK INVESTMENTS
Waikato Community Trust Inc
Walden Asset Management, a division of Boston Trust & Investment Management Company
WARBURG - HENDERSON Kapitalanlagegesellschaft für Immobilien mbH
WARBURG INVEST KAPITALANLAGEGESELLSCHAFT MBH
Wells Fargo & Company
West Yorkshire Pension Fund
WestLB Mellon Asset Management (WMAM)
Westpac Banking Corporation
White Owl Capital AG
Winslow Management, A Brown Advisory Investment Group
Woori Bank
Woori Investment & Securities Co., Ltd.
YES BANK Limited
York University Pension Fund
Youville Provident Fund Inc.
Zegora Investment Management
Zevin Asset Management
Zurich Cantonal Bank

Şekil 1: 2011 İmzacı Yatırımcı Dağılımı

Şekil 2: CDP Yatırımcı İmzacıları ve Varlıkları

Önsöz - CEO

Günümüzde şirketler, kurumsal yatırımcılar ve hükümetler bir tercih yapmak zorundalar: ya sınırlı kaynaklar için saldırganca rekabete girecekler ya da giderek kıtlaşan kaynaklara bağımlılıklarını azaltacak, sürdürülebilir ve karlı bir büyümeyi sağlayan bir düşük karbon ekonomisine doğru ilerleyecekler.

Geçen yıl, enerji kaynaklı karbondioksit emisyonları dünya çapında bir rekor kırdı. Uluslararası Enerji Ajansı'nın tahminleri kötü bir tablo sunuyor, ve liderlerin de üzerinde anlaştığı gibi, yıkıcı iklim değişikliğine karşı durabilmek için ısı artışını 2°C seviyesinin altında tutma şansımız varsa, bunun için cesur ve kararlı eylemler alma gerekliliğinin de altını çiziyordu.

Şirketler artan enerji talepleri karşısında sınırlı fosil yakıt arzı için yükselen bir rekabet içindeler. Gittikçe azalan doğal kaynaklara yönelik rekabet, emtia fiyatları üzerinde baskı kuruyor ve hem sosyal hem de ekonomik açıdan büyüyen bir etki yaratıyor. Şu açıktır ki, bugün, ekonomik büyümeyi emisyonlardan ayırtmak için hiç olmadığı kadar hızlı davranmalıyız.

Karbon emisyonlarını iyi yönetmek ve kurumları iklim değişikliğinin etkilerinden korumak, hissedarlar için sürekli ve güçlü getiri sağlamanın temellerinden birini oluşturmaktadır. Bu yılın başında, bir yatırım danışmanlığı şirketi olan Mercer, kurumsal yatırımcıların iklim değişikliğiyle ilişkili portföy risklerini yönetmelerinin en iyi yolunun portföylerinin %40'ını, iklime duyarlı, özellikle düşük bir karbon ortamına uyum sağlayabilen varlıklara kaydırmaları olacağını öne süren bir rapor yayımladı.

Bir yatırımcının stratejisinin en önemli parçalarından biri yatırım yaptığı şirketlerle, performans iyileştirmesini teşvik etmek amacıyla yakın bir ilişki kurmaktır. Karbon Eylemi CDP tarafından bu yıl başlatılan yeni bir girişimdir. Bu girişim kapsamında önde gelen bir yatırımcı grubu, portföy şirketlerini, emisyon azaltım faaliyetlerine yatırım yaparak emisyonlarını düşürmeleri konusunda teşvik etmektedir.

Karbon Eylemi şunu gösteriyor ki, şirketlerin üstlenebileceği ve karlılık açısından tatmin edici olan, geniş çaplı karbon azaltım faaliyetlerine dair gittikçe artan bir ilgi bulunmaktadır. Bu sebeple, bu eylemlerin hayata geçirilmesinin sağlanması yalnızca daha aktif olan yatırım sahiplerinin değil, tüm yatırımcıların çıkarına olacaktır.

Karbon yönetimi, şirketlerin ana iş stratejileri ve yatırım kararlarında etkili oldukça, şirketlerden gelen temel iklim değişikliği bilgilerine olan talep dünya çapında artmaktadır. Dünya çapındaki büyük şirketlerden iklim değişikliği ile ilgili bilgi toplamak amacıyla 551 kurumsal yatırımcının adına çalışan CDP, ayrıca CDP Tedarik Zinciri Programı aracılığıyla da küresel işletmeler ve hükümetlerle tedarik zincirlerinin dayanıklılığı ve sürdürülebilirliğini güçlendirmek için birlikte çalışmaktadır. CDP Kentler Programı dünyanın büyük kentlerinin iklim değişikliğini azaltmalarını sağlamak ve ekonomik büyümelerini desteklemeye yardım etmek amacıyla başlatıldı; su kaynakları yönetimini iyileştirmeleri için küresel şirketlerle çalışan CDP Su Saydamlığı Programı ise ikinci yılına girdi. CDP'nin stratejisinin ana parçalarından birisi toplanan verilerin verimli kullanımını sağlamaktır. Buna destek olması amacıyla, şirketlerin karbonu daha verimli bir şekilde ölçmeleri, bildirmeleri ve yönetmeleri için onlara yardımcı olacak araçları CDP Raporlama Servisi aracılığıyla edinebilmeleri sağlanmıştır.

CDP ancak güçlü ortaklıkları sayesinde böylesine geniş bir etki yaratmaktadır. Türkiye'de yerel raporlama ortağımız Ernst & Young Türkiye ile çalışmaktan dolayı mutluluk duyuyoruz. Ek olarak, Küresel Danışmanımız PwC ve Accenture, Microsoft, SAP ve Bloomberg'in süregelen desteğine büyük önem veriyoruz. Bu ortaklar ve dünya çapındaki diğer ortaklarımız CDP'nin misyonunun ivme kazanmasının vazgeçilmez parçalarıdır.

Bizler, mutlaka gerekli olan küresel düzenlemeleri sabırsızlıkla beklerken, özel sektör hızla ilerlemek ve yenilikler yaratacak fırsatlar yaratmaya devam etmek zorundadır. Meşru, düşük karbonlu ve büyüyen bir ekonomiyi sürekli kılacak kararlar, erken davranacak öngörüye sahip şirketlere önemli avantajlar sağlayacaktır. Bu raporda yer alan bilgiler ve şirketlerin cevapları bu amaca ışık tutmaktadır.

Paul Simpson

CEO

Karbon Saydamlık Projesi

Önsöz - Akbank

Ekonomik büyümenin sürdürülebilmesi açısından temel kaynaklardan biri olan enerjinin dünya gündemindeki önemi gün geçtikçe artmaktadır. Küresel düzeyde söz sahibi birçok kurum, güvenli, sürdürülebilir ve çevre dostu enerji politikaları üretmek için yoğun çalışmalar yürütmektedirler. Tüm analizler bu alanda çok boyutlu ve uzun soluklu stratejilerin uygulanması gerektiğini ve önümüzdeki dönemde şirketlerin ve ülkelerin yeni bir ekonomik düzende rekabet etmek durumunda kalacağını göstermektedir.

Önümüzde, ekonomik büyüme, enerjide arz güvenliğinin sağlanması ve iklim değişikliği ile mücadele gibi birbirleriyle yakından ilintili konularda küresel çözüm arayışlarının ön planda olacağı yeni bir dönem bulunmaktadır. Bu dönemde ülkemizin de 'yüksek büyüme' ile 'düşük karbonlu ekonomiye geçiş' arasındaki zorlu ilişkiyi iyi yönetme ihtiyacı ortaya çıkacaktır. Bir başka deyişle, enerji bileşimini daha az 'karbon yoğun' hale getirmek için çabalarırken, artacak enerji talebi konusunda da optimum çözümler geliştirmek gerekecektir.

Orta ve uzun vadede büyümeyi, karbon emisyonlarını azaltarak sürdüreceğimiz bu süreçte, tüm paydaşların aynı amaç doğrultusunda, kendi sorumluluk alanlarına ve kapasitelerine göre roller üstlenerek çalışmaları büyük önem taşıyor. Bir başka deyişle, hem kamu sektörüne hem özel sektöre büyük görevler düşüyor. Hükümetlerin küresel iklim değişikliği ile tek başlarına savaşması elbette mümkün değil. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde hükümetin desteklediği projelerin aynı zamanda mutlaka özel sektör yatırımları ile de desteklenmesi gerekiyor.

İklim değişikliğine uyum ve emisyon azaltımı için alınacak önlemlerin toplam maliyetinin büyük çoğunluğunun özel sektör tarafından karşılanacağı açıktır. Bu nedenle, özel sektör nezdinde bu konudaki farkındalığın artırılması gerekecektir. Özel sektör yatırımlarının yenilikçiliğe, düşük emisyon teknoloji ve uygulamalarına yönelmesinin yanında, düşük karbonlu kalkınmayı destekleyen AR-GE kaynaklarının artırılması ve öncelikli hale getirilmesi de büyük önem taşıyor.

Akbank olarak, iklim değişikliği konusunun, bankaların da içinde bulunduğu çok geniş bir kesimi yakından ilgilendiren hayati bir konu olduğuna inanıyor ve bu konuda çok ciddi bir sorumluluk duyuyoruz. Bu sorumluluk kapsamında iklim değişikliği ve gezegenimize etkilerine karşı sürdürülen projelere katılmaya özen gösteriyoruz. Dünya çapındaki en büyük farkındalık ve iyileştirme projelerinden biri olan Karbon Saydamlık Projesi de (Carbon Disclosure Project) bunlardan biridir. Karbon Saydamlık Projesi'nin Türkiye'de hayata geçirilmesine öncülük etmekten büyük mutluluk duyuyoruz.

Çalışmalarına 2000 yılında başlayan Karbon Saydamlık Projesi, 2011 yılı itibarıyla tüm dünyada 71 trilyon dolar varlığı yöneten 551 kurumsal yatırımcı adına sürdürülüyor. Proje aracılığıyla, yaklaşık 60 ülkede 3000 kurum ve kuruluş sera gazı emisyonlarını ve iklim değişikliği ile ilgili stratejilerini ölçerek kamuya açıklıyor.

Türkiye'nin de iki yıldır böylesine dev bir proje içinde yer alması öncelikle, birer dünya vatandaşı olarak hepimizi mutlu ediyor. Ülkemizde Karbon Saydamlık Projesi'ne 2010 yılında 11 şirket yanıt vermişken, bu yıl sayının 20'ye çıkması ve Türkiye'den 2011 yılında 5 imzacı yatırımcı bulunması ise bizlere bu konudaki çabalarımızın sonuç verdiğini gösteriyor ve büyük umut veriyor.

Akbank olarak, sürdürülebilir bir çevre ve küresel iklim değişikliği konusunda tüm gücümüzle ve sorumluluk duygumuzla çalışmalarımıza devam edeceğimizi vurgularken, bu değerli projede katkısı bulunan ve emek veren herkese teşekkür ediyorum. Dileğimiz, küresel iklim değişikliğinin tüm olumsuz sonuçlarını bertaraf edebilmek için bu anlamlı çalışmaların artarak sürmesi ve gezegenimizin dün olduğu gibi yarın da temiz ve sağlıklı bir yaşam alanı olarak varlığını sürdürebilmesidir.

Suzan Sabancı Dinçer

Yönetim Kurulu Başkanı ve Murahhas Üyesi
Akbank

Yönetici özeti

Giriş

2000 yılında Londra'da başlatılan Karbon Saydamlık Projesi (CDP) ilgili verileri özel sektör, politika ve yatırım kararlarının merkezine yerleştirerek iklim değişikliği ve su kaynakları yönetimine yönelik çözümleri hızlandırmayı amaçlıyor. CDP bu misyonunu şirketlerin, yatırımcıların ve siyasi liderlerin müşterek gücünü, iklim değişikliğine karşı yürütülen ortak eyleme ivme kazandırmak amacıyla kullanıma sokarak daha da ileri taşıyor.

Günümüzde, tüm dünyada yaklaşık 60 ülkeden 3000'den fazla kuruluş, azatlım hedeflerini belirlemek ve performanslarını arttırmak amacıyla sera gazı emisyonlarını, su kaynaklarının yönetimini ve iklim değişikliği stratejilerini CDP aracılığıyla ölçmekte ve açıklamaktadır.

CDP halihazırdaki tek küresel iklim değişikliği raporlama sistemini yürütmektedir. İklim değişikliği ulusal sınırlar içerisinde kalan bir problem değildir. Bu sebeple CDP dünya çapındaki kuruluşlardan gelen iklim değişikliği verilerini birbirleriyle uyumlu hale getirir ve uluslararası karbon raporlama standartları geliştirmeyi hedefler.

CDP'nin iklim değişikliğiyle ilgili ilk bilgi talebini 2003 yılında yapmasından bu yana, bilgilerini ifşa eden şirketlerin sayısı on misli artarak kalmadı, veriler gittikçe genişleyen kitlelere ulaştırıldı.

CDP Türkiye

Sabancı Üniversitesi CDP'nin Türkiye'deki yerel ortağıdır. Türkiye'de Ocak 2010'da başlatılan proje, Akbank'ın sponsorluğu ve Ernst & Young'un rapor desteğiyle sürdürülmektedir. CDP Türkiye 2011 yılında iş yükünü 2010'a kıyasla iki katına çıkarmış ve yaptığı davetleri İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nın İMKB-100 endeksindeki şirketleri de içerecek şekilde genişletmiştir. Endeksteeki şirketler 2010 mali yılı üçüncü çeyreği itibarıyla Türkiye'de en yüksek piyasa değerine sahip 100 şirketi temsil etmektedirler. CDP çerçevesinde yürütülen çeşitli programlar arasında CDP Tedarik Zinciri (CDP Supply

Chain), CDP Kentler (CDP Cities), CDP Su Saydamlığı (CDP Water) ve CDP Yatırımcı (Investor CDP) programları bulunmaktadır.

Her ne kadar Sabancı Üniversitesi CDP Yatırımcı Programını yürütmekle sorumlu olsa da, CDP'nin diğer programlarında yer alan Türkiye'deki diğer şirketleri de deteklemektedir. 2010'da Türkiye'den beş tedarikçi şirket CDP'nin Tedarik Zinciri Programı'nın bir parçası olarak bilgi talebi aldılar. 2011 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi CDP Kentler Programı kapsamında davet aldı. İlerleyen yıllarda bu sayıların artması beklenmektedir.

CDP 71 trilyon dolar değerindeki mal varlığını yöneten 551 kurumsal yatırımcı adına hareket etmektedir. CDP Türkiye'ye yanıt veren şirketler, iklim değişikliği politikalarını uygun bir platform aracılığıyla uluslararası kurumsal yatırımcılara iletme fırsatı bulmaktadır. Bu tür bir fırsat, yanıt veren şirketlerin uluslararası yatırımcılar karşısındaki görünürlüklerini artırarak Türkiye'ye yapılan yatırımları arttıracaktır. Türkiye'deki yatırımcılar, uluslararası trendlere paralel olarak iklim değişikliği ile mücadele konusuna gittikçe artan bir ilgi göstermektedirler. Şu an itibarıyla CDP Yatırımcı programında Türkiye'den 5 imzacı yatırımcı bulunmaktadır: AK Portföy, Akbank T.A.Ş., Arma Portföy, T. Garanti Bank ve Türkiye Sınai Kalkınma

Bankası (TSKB). Bunlardan ikisi (AK Portföy ve TSKB) CDP Su Saydamlığı Programının da imzacısıdır.

CDP Soruları 2010 yılında kapsamlı bir istişareden geçti ve buna uygun olarak güncellendi. CDP 2011 Bilgi Talebi üç ana alanı kapsamaktadır: (i) iklim değişikliği açısından şirket yönetimi, (ii) iklim değişikliğinin iş alanına yönelik doğurduğu riskler ve imkanlarla ilgili olarak yönetimin görüşü (iii) sera gazı emisyonu muhasebesi. Sorular beş modülde gruplanmıştır:

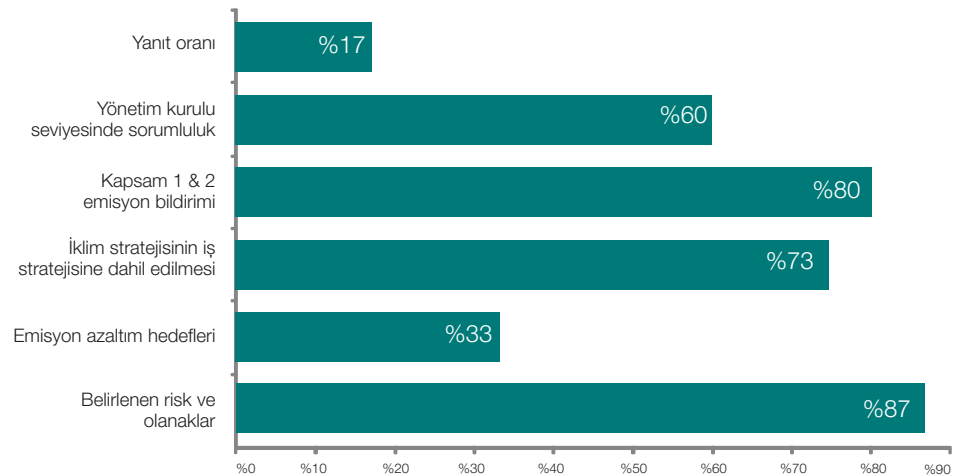
- Yönetişim
- Strateji
- Hedefler & İnisiyatifler
- Riskler & İmkanlar
- Emisyon Verileri

Bu rapor şirket cevaplarında öne çıkan noktaları sunmakta ve Türkiye'de iklim değişikliğine yönelik şirket eylemlerinin saydamlığını etkileyen sorunlara ışık tutmaktadır.

Türkiye'ye Özel Sorunlar

CDP Türkiye 2010 Raporu'nda belirtilen sorunların çoğu Türk şirketlerin iklim stratejileri geliştirmesinin önünde önemli engeller oluşturmaya devam etmektedirler. Türkiye'nin uluslararası anlaşmalar karşısındaki pozisyonun belirsizliği ve yetersiz düzenlemeler

Tablo 1: CDP 2011 İMKB-100 Şirket Yanıtlarının Özeti

devam etmektedir.

Öte yandan, Türk hükümeti Ağustos 2011'de İklim Değişikliğine Karşı İlk Ulusal Eylem Planı'nı duyurdu. Bu konudaki daha detaylı analiz bu raporun "Türkiye'deki Ana Eğilimler" bölümünde bulunmaktadır. Bir başka önemli nokta ise, İMKB-100 bünyesindeki menkul kıymetler yatırım ortaklıkları, gayrimenkul yatırım ortaklıkları, giriş sermayesi yatırım ortaklıkları vb. şirketlerin sayısının çokluğudur. Bu yüksek payın CDP yanıt oranlarında negatif bir etkisi olmaktadır, zira bu şirketler yapıları itibarı ile emisyonlarının ifşasını zor hatta imkansız bulmaktadır.

CDP Türkiye'nin Özel Misyonu

Bir veri bankası olmaya ek olarak, CDP Türkiye şirketler arası diyalogu kolaylaştırmayı, danışmanlık firmalarının daha görünür hale gelmesine yardım etmeyi, hükümetin iletişim çabalarına destek olmayı, CDP'nin davetine yanıt vermenin muhtemel yararları hakkında şirketleri eğitime ve bilgilendirmeyi ve iyi pratikleri paylaşmayı içeren özel bir misyona sahiptir.

Bu hedef doğrultusunda, CDP Türkiye "CDP'yi Türkiye'deki Enerji Yoğun ve Az Saydamlığa Sahip Sektörlere Doğru Genişletmek" başlıklı bir proje uygulamak üzere İngiliz Büyükelçiliği'nden destek almaya hak kazandı. Proje, başlıca aktörler arasındaki iklim değişikliğiyle ilgili diyalogu kolaylaştırma, iklim stratejilerini geliştirme ve CDP aracılığıyla emisyonlarını ölçme ve açıklamaları için kapasite geliştirmelerine yardım etmeyi amaçlıyor.

Başlıca Bulgular

Toplamda 17 İMKB-100 şirketi CDP 2011'e yanıt verdi; yanıt oranı %17 olarak kaydedildi. Bu toplamın içerisinde uluslararası ana kuruluşları vasıtasıyla cevap veren iki İMKB-100 şirketi bulunmaktadır. Söz konusu iki şirkete dair veriler bu rapordaki analizlere dahil edilmemiştir. İMKB-100 örnekleminin dışında üç gönüllü yanıt bulunmakta, bu da Türk şirketlerinden gelen doğrudan CDP yanıtlarının sayısını 20'ye çıkarmaktadır. Yanıt oranı geçen yıla göre düşmüş gibi görünmekle birlikte, yanıt veren şirketlerin asıl sayısı yalnızca 11 cevabın alındığı 2010 yılı ile karşılaştırıldığında neredeyse iki katına çıkmıştır.

Gelişmekte olan ülkelerde CDP 2011'e yanıt verme oranları:

CDP 2011 yanıt verme oranlarına baktığımızda, Rusya 3. yılında %8'lik

bir yanıt oranına, Çin 4. yılında %11'lik bir yanıt oranına, Hindistan 5. yılında %28'lik bir yanıt oranına, Asya (Japonya, Hindistan, Çin ve Kore hariç) 6. yılında %26'lık bir yanıt oranına ve Brezilya 7. yılında %67'lik bir yanıt oranına ulaşmıştır. Bu raporun sonunda, EK II'de kapsanan coğrafyalar arasında detaylı karşılaştırmalar sunulmaktadır. Buna ek olarak, Türkiye'nin aksine, CDP dahilindeki gelişmekte olan ülkelerin çoğu ulusal emisyon hedefleri ve emisyon ölçüm standartlarına sahiptir. Katı ulusal politikalar hayata geçirilir geçirilmez Türkiye'deki yanıt oranlarının hızlı bir şekilde artması beklenmektedir.

İMKB-100 şirketleri iklim değişikliği düzenlemesini bir fırsat olarak görmektedirler. Yanıt verenlerin %77'si hukuksal düzenlemeyi, talebi ve enerji verimliliğini artırmanın bir yolu olarak görmektedir. Yanıtlayanların %80'i hukuksal düzenlemeyi işleri için bir risk olarak gördüklerini belirtmişlerdir.

Yanıt veren şirketlerin %60'ı iklim değişikliği ile ilgili sorumluluğu yönetim kurulları veya diğer yönetici seviyelerine vermişlerdir. Bu tablo şirketlerin iklim değişikliği konusunu ciddiye aldıklarını göstermektedir. Bu oranlar 2010 cevaplarına göre bir düşüş göstermekte ve özel sektörün bu alana ilgisi ve desteğini sürdürmek için özel sektöre yönelik ülke çapında politikalara olan ihtiyaca işaret etmektedir.

Yanıt verenlerin %33'ü halihazırda emisyon azaltım hedeflerine sahiptir. Böylesi düşük hedef seviyeleri endişe vericidir, zira hedeflenen ulusal azaltımlarda özel sektör hedefleri kilit role sahip olacaktır. Ulusal çaptaki bir hükümet eylemi şirketlerin emisyonlarını düşürmek için hedef belirlemelerinde çok etkili olacaktır.

Yanıtlayanların %33'ü Kapsam 1 ve %27'si Kapsam 2 emisyon ölçümlerinin bağımsız kurumlar tarafından tastik edildiğini bildirmişlerdir. CDP küresel seviyedeki bağımsız kurumlar tarafından yapılan tastik sürecini desteklemektedir; yatırımcılar da güvenilir verileri temel alan eylemlere doğru artan bir ilgi göstermektedirler.

Türk bankaları 2010'da CDP'ye yaptıkları bilgi ifşaları açısından kayda değer bir performans göstermişlerdir. Bankalar, finansal kaynakların dağıtımını kontrol etmektedir. Bu nedenle, bu yüksek yanıt verme oranlarının diğer sektörleri cesaretlendirmesi bekleniyordu. 2011 yılında yanıt veren bankalar yine güçlü

%17

Toplamda 17 İMKB-100 şirketi CDP 2011'e yanıt verdi. Bunların yanında İMKB-100 dışından 3 şirket gönüllü olarak cevap verdi.

konumlarını sürdürürken, aynı zamanda kilit itekleyici olduklarını kanıtladılar. 2011'de ilk defa yanıt verenler arasında farklı sektörlerden (enerji, telekomünikasyon hizmetleri, ihtiyaca dayalı olmayan tüketim, temel tüketim) şirketler vardı. Yüksek emisyon salımına sahip sektörlerin gösterdiği ilgi fazlasıyla umut vericidir. CDP Türkiye, İngiliz Hükümeti'nden alınan destekle, CDP'yi yüksek emisyonlu sektörlerle genişleterek bu trendi güçlendirmeyi hedeflemektedir.

CDP Derecelendirme Metodolojisi

CDP Derecelendirme Metodolojisi Price WaterhouseCoopers (PwC) ve CDP tarafından, yanıt veren şirketlerin saydamlığı ve performans seviyelerini değerlendirmek için geliştirildi. Bu metodoloji Türkiye'de ilk defa 2011'de uygulanmaya başladı.

CDP ve Ernst & Young Türkiye bu metodolojiyi kullanarak bilgilerini açıklayan şirketleri derecelendirmek için şirketlerin yanıtlarını değerlendirdi. Öte yandan, daha sağlıklı sıralamalar ve karşılaştırmalar yapmak için her sektörden daha yüksek şirket sayısına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu sebeple bu rapor yalnızca saydamlık dereceleri 70'in üzerinde olan şirketleri 2011 liderleri olarak tanımlayacaktır: (alfabetik sırayla) Akbank T.A.Ş., Coca-Cola İçecek A.Ş., T. Garanti Bankası A.Ş., Türk Telekomünikasyon A.Ş., Zorlu Enerji Elektrik Üretim A.Ş.

Bu raporda 2011'deki saydamlık değerlendirmeleri için uygulanan metodolojiye genel bir bakış sunulmaktadır. Performans derecelendirmesi 2011'de uygulanmamıştır. Öte yandan, ilerleyen yıllarda, yanıt veren şirketlerin sayısı arttıkça ve ibrazların niteliği geliştikçe performans derecelendirmesinin de başlatılması hedeflenmektedir.

İçindekiler

2011 Karbon Saydamlık Projesi Üyeleri

02

Türkiye'deki Ana Eğilimler

12

2011 Karbon Saydamlık Projesi İmzaçıları

03

2011 Karbon Saydamlık Liderleri

21

Önsöz: Paul Simpson
Karbon Saydamlık Projesi

06

Şirket Yanıtlarına Genel Bakış & Başlıca Bulgular – Türkiye 2011

22

Önsöz: Suzan Sabancı Dinçer
Akbank

07

Geleceğe bakış

31

Yönetici özeti

08

Ek I: Özet Tablosu -
Şirket Yanıt Durumları

56

Başlangıçtan sonra Türkiye;
ikinci sene

11

Ek II: Dünyada Ana Eğilimler

39

Başlangıçtan sonra Türkiye; ikinci sene

CDP-Türkiye projesi 11 Ocak 2010'da Prof. Nicholas Stern'in Türkiye'nin iklim değişikliği karşısındaki kırılganlığını vurguladığı konferansla başlamıştı. İklim değişikliği o tarihte Türkiye için yeni bir konuydu ve dolayısıyla ilk sene proje için zor bir seneydi.

Yasa ve düzenlemelerdeki belirsizlikler, salım hesaplama standartlarının olmayışı ve farkındalık eksikliği başta olmak üzere bu zorlukları 2010 raporumuzda açıklamıştık. Muhtemelen diğer gelişmekte olan ülkelerle ortak olan bu zorluklara ek olarak Türkiye'deki iş grubu yapılarının proje için ayrı bir engel yarattığını da not etmiştik. Holding yapıları içinde yer alan bazı şirketlerin iklim değişikliği stratejilerini açıklama kararını tek başına veremediklerini ve holding seviyesinde bir karar veya onaya gerek olduğunu gördük.

Bu zorlukların hiçbirisi tamamen ortadan kalkmadı ve belkide küresel finansal krizin sürmesi ve Türkiye'deki yoğun politik gündem bu listeye ilave oldu. Bütün bunlara rağmen, projenin başlangıcından 19 ay sonra, özel sektörün iklim değişikliği riskleri ve fırsatları kavrayışındaki değişiklik şaşırtıcı boyutlara vardı. Şirketlerin kamuya yaptığı açıklamalar, düzenlenen çok sayıda konferansa gösterilen ilgi ve CDP projesine katılmanın basın toplantıları ile duyurulması ve basında yer alması bu değişikliğin göstergeleri oldu. CDP Türkiye projesinin bu değişikliğe diğer faktörlerin yanı sıra önemli bir katkıda bulunduğu inanıyoruz. Yanıt oranını olumsuz etkilediğini düşündüğümüz holding organizasyonları iklim değişikliği ile ilgili tartışmalarda ve eylemlerde yer alan aktörleri niteliksel ve niceliksel olarak genişleterek farkındalık yaratmada olumlu bir etki de yaptı.

2010'da davetli şirket sayısını 50'den 100'e çıkarttık. Bu 50 şirketin daha iklim değişikliği stratejilerini açıklamak için davet aldığı anlamına geliyor. Paydaşlar arasında diyaloga ortam hazırlama, CDP'nin davetine yanıt vermenin şirketlere

sağlayabileceği faydalar konusunda şirketleri aydınlatma ve eğitme, en iyi uygulamaları paylaşma ve karşılıklı öğrenmeyi teşvik etme çabalarımızı sürdürdük.

- CDP Türkiye Bankalar Birliği tarafından iklim değişikliği konusunda finansal kurumların rolünü ele alan bir çalıştay düzenlememizi istedi. Çalıştay 18 Şubat'da 20'den fazla bankacının katılımı ile gerçekleşti.

- Davetli şirketlerle ilk çalıştayımızı 31 Mart'da gerçekleştirdik. 80 civarında katılımcıyla gerçekleşen çalıştay CDP sorularının yanıtlanması üzerine odaklandı.

- İkinci çalıştayımızı 16 Haziran'da gerçekleştirdik.

- Web sitemizi yeniledik ve 3 adet bülten çıkartarak proje ile ilgili gelişmeleri paydaşlara duyurduk.

- Türkiye delegasyonu içinde Cancun konferansına katıldık.

- Pek çok çalıştaya, konferansa ve seminere katkıda bulunarak bilgi ve deneyimlerimizi kamuoyu ile paylaştık.

- CDP metodolojisini kullanarak yanıt veren şirketlerin saydamlığını Ernst & Young Türkiye ofisi uzmanlarının yardımı ile derecelendirdik. Bu derecelendirme Karbon Saydamlık Liderleri Ödülü'nü başlatmamıza olanak sağladı.

Davetli şirketlerle yüzlerce telefon görüşmesi yaptık, yöneticileri ile görüştük, projeye katılmaya ikna etmeye çalıştık, soruları yanıtladık ve içerdeki savunucuların seslerini tepe yöneticilerine duyurmalarına destek olduk. Çoğu kez yatırımcı ilişkileri, kurumsal iletişim ve risk yönetimi konularında Sabancı Üniversitesi mezunları ile karşılaştık. Onlar kendi şirketlerinde dönüşümcü liderlerdi. Sabancı Üniversitesi öğrencileri de projeye gönüllü olarak destek oldular. Sabancı Üniversitesi topluluğuna bu yaygın destekten dolayı şükran borçluyuz.

Diğer taraftan başka küresel CDP

projeleri de Türkiye'deki şirketleri kapsamaya başladılar. 2010'da CDP Tedarik Zinciri Projesi kapsamında doğrudan satın alıcılar tarafından CDP'ye katılmaları talep edilen beş şirketten dört tanesi bu talebi olumlu yanıtladı. 2010'da CDP tarafından başlatılan Su Saydamlık Projesi'ne Türkiye'den iki yatırım şirketi imza attı. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 42 şirketin davet edildiği CDP şehirler projesine katılma daveti aldı.

'Başlangıç'tan sonra, proje konusunda daha azimli olduk. Yanıtlama oranlarını olumsuz etkileyen 'grup etkisi'ni azaltmak için sektörel organizasyonlarla işbirliği yaparak gönüllü saydamlık girişimleri geliştirmeyi planladık. İngiliz Hükümeti'ne bu çabamızı destekledikleri ve ekibimizi genişletmemize olanak sağladıkları için müteşekkirimiz. Ana sponsorumuz Akbank'a ve rapor sponsorumuz Ernst & Young Türkiye'ye sürdürdükleri finansal ve entellektüel destekten dolayı da şükran borçluyuz.

Çabalarımızı daha büyük bir güvenle, daha fazla paydaşla, daha fazla ortakla ve daha fazla bilgi ile genişletmeye devam edeceğiz.

Melsa Ararat

CDP Türkiye Direktörü

Türkiye'deki Ana Eğilimler

Karbon Saydamlık Projesi'nin (CDP) ilk sene sonuçlarının açıklandığı CDP Türkiye 2010 Raporu, Rio Konferansı'ndan itibaren iklim değişikliği konusunda kaydedilmiş gelişmelerin bir özetine ve bu gelişmelerin Türkiye üzerindeki etkilerine odaklanmıştır. CDP Türkiye 2011 Raporu içerisinde yer alan bu bölüm geçen seneden bu yana kaydedilen gelişmelere odaklanmayı hedefliyor.

Bu sene içerisinde Çevre ve Orman Bakanlığı ikiye bölündü. 'Çevre ve Şehircilik Bakanlığı' ile 'Orman ve Su İşleri Bakanlığı' adlarında iki yeni bakanlık kuruldu. İklim değişikliği konusu temel olarak bu iki bakanlığın takip edeceği konular arasında yer alsa da diğer bakanlıklardan da yapılacak çalışmalara destek olmaları bekleniyor.

Türkiye'nin düşük karbonlu ekonomiye geçişini zorlaştıran konular halen gündemde. Bilindiği üzere Türkiye Kyoto Protokolü çerçevesinde Ek B listesinde yer almadığı için sera gazı emisyonunun azaltılmasına yönelik sayısal bir hedef verme zorunluluğu bulunmuyor. Bu durum geleceğe yönelik belirsizliğin devam etmesine sebep oluyor.

Bu belirsizlik Türkiye'nin Kyoto Protokolü'nün esneklik mekanizmalarından halen yararlanamamasına ve sadece gönüllü karbon piyasalarına dahil olmasına yol açıyor. 2012'den sonraki dönemde emisyon ticareti mekanizmalarından Türkiye'nin ne şekilde yararlanabileceği konusu ise henüz net değil.

Gönüllü Karbon Piyasası kapsamında yapılan en önemli çalışma Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın hazırladığı 'Sera Gazı Emisyon Azaltımı Sağlayan Projelere İlişkin Sicil İşlemleri Tebliği'. Gönüllü karbon piyasalarının daha etkin işlemesi ve proje geliştiricilere yol göstermesi amacıyla Ağustos 2010'da yürürlüğe sokulan tebliğ ile projelerin sicil kaydı yaptırabilmesi ve böylece de Türkiye'de üretilen karbon sertifikalarının güvenilirliğinin artırılması amaçlanıyor.

Table 1: Türkiye'nin gönüllü karbon piyasası (GKP) profil

Bugüne kadar kayıt olmuş GKP projesi	151
Tahmini yıllık emisyon azaltımı	- 10 Mt CO ₂ e

Tüm bu eksikliklere rağmen Türkiye için düşük karbonlu ekonomiye geçişte kullanabilecek ulusal kaynakların yanında, AB fonları ve Küresel Çevre Fonu (GEF) gibi uluslararası ve ikili anlaşmalarla oluşturulan kaynaklar mevcut. Uluslararası fonların kaynakları arasında Dünya Bankası, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD), Fransız Kalkınma Ajansı (AFD), Alman Kalkınma Bankası, İngiltere Ticaret ve Yatırım Kurumu, Japon Uluslararası İşbirliği Bankası yer alıyor. Türkiye aynı zamanda iklim yatırım fonları kapsamında yer alan Temiz Teknoloji Fonu'ndan da pay alıyor.

Türkiye'de geçtiğimiz sene boyunca çevre ile ilgili hukuki düzenlemeler konusunda önemli bir yol kat edildi. Fakat bu noktada önemli olan hukuki düzenlemelerin uygulanması konusunda atılacak adımlar. Bu zamana kadar yapılan çalışmalarda uygulama alanında yaşanan sıkıntıların aşılması ve düzenlemelerin bir an önce etkin bir hale getirilmesi gerekiyor.

Uluslararası Gelişmeler

2005 yılında yürürlüğe giren Kyoto Protokolü'nün uygulama dönemi 2012 yılında sona eriyor. 2012 sonrası uluslararası iklim değişikliği rejiminin şekillenmesi açısından büyük önem taşıyan 16. Taraflar Konferansı geçtiğimiz sene Meksika'da gerçekleştirildi. Konferansın çıktılarını içeren 1/CP.16 sayılı kararın en önemli sonucu hükümetlerin iklim değişikliği ile mücadele ve düşük karbonlu ekonomiye geçiş yolunda mevcut düzenin değişmesi konusunda mutabakata varmasıydı. Avrupa Birliği (AB) ile ilgili Türkiye'yi ilgilendiren en önemli gelişmelerin başında ise AB Emisyon Ticaret Sistemi'nin (EU ETS) 3. aşamaya geçiş hazırlıkları yer alıyor.

a) Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansı (COP 16)

Geçtiğimiz seneden bu yana küresel anlamda iklim değişikliğine dair gerçekleşen en önemli olay şüphesiz Meksika'nın Cancun kentinde gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler (BM) İklim Değişikliği Zirvesi'ydi (COP 16). Aralık ayında gerçekleştirilen zirveye Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından davet edilen kurumlar arasında CDP Türkiye de vardı.

2009 yılında Kopenhag'da gerçekleştirilen COP 15'in yarattığı hayal kırıklığı Cancun'da yapılan müzakerelerde tarafların olumlu sonuçlar elde edebilmek için daha azimli bir tavır sergilemesine sebep oldu. Bu çabalar bir noktaya kadar olumlu sonuç verdi ve göreceli olarak başarılı sayılabilecek bir müzakere metni tüm taraflarca imzalandı.

Anlaşma sayesinde sadece gelişmiş değil gelişmekte olan ülkelerin de azaltım faaliyetlerinde bulunmaları için adımlar atıldı. İmzacı ülkeler, müzakereler için hayati önem taşıyan emisyon azaltımı ve finansman için 'ölçümleme', 'raporlama' ve 'doğrulama' konusundaki kurallarda uzlaştılar. Anlaşmaya göre artık gelişmekte olan ülkeler de ulusal koşullara uygun azaltım projelerini hayata geçirmek ve iklim değişikliği ile mücadelede yolunda yaptıkları çalışmalarını BM'ye raporlamak durumundalar. Bir diğer gereklilik ise teşvik ve fon destekleri için etkin bir kayıt sistemi oluşturmak. Bu yeni hedeflerden en çok hızlı gelişen, Türkiye gibi ülkelerin etkilenmesi bekleniyor.

Kyoto Protokolü'nün uygulama dönemi bittikten sonra 2012 sonrasında uluslararası iklim değişikliği rejiminin nasıl bir yön izlemesi gerektiği ile ilgili konular Durban'da yapılacak müzakerelere bırakıldı. Zirvede yoksul ülkeleri sanayi kaynaklı emisyonlarda azaltım sağlamaya teşvik etmek için yeni bir 'Yeşil İklim Fonu' kurulmasına karar verildi. Gelişmiş ülkelerin, gelişmekte olan ülkelere kısa vadede (2010-2012) yıllık 30 milyar dolar

ve 2020'ye kadar 100 milyar dolar finansman ayırma taahhüdü bulunuyor. Fakat müzakerelerin en tartışmalı kısmı bu fonun kaynağının tam olarak ne olacağıydı. Fon sağlansa bile dağıtımının nasıl yapılacağı konusu ise netlik kazanmayan konulardan bir diğeri oldu.

İklim değişikliğine karşı toplumların kırılabilirlik ve hassasiyet derecesinin tanımlanması ve ayrıca kayıp ve zararlara yönelik uluslararası bir mekanizma yaratılması konuları sonuçlandırılmadı. Ormanların korunmasına yönelik önemli adımlar atılsa da ormansızlaşmanın durdurulması yoluyla emisyon azaltımını öngören REDD+ ile ilgili umulan gelişmeler kaydedilemedi.

Türkiye bu resmin neresinde? Görüşmeler boyunca Türk heyetinin çabaları özel durumunun tüm taraflarca tanınmasını sağlamak ve oluşturulan fonlardan yararlanmak yönünde oldu. Bu bağlamda 2001'de Marakeş'te Türkiye'nin durumunun Ek-1 ülkelerinden farklı olduğunun kabul edilmesi ile ilgili alınan karar Cancun'da tüm taraflarca kabul edilmiş oldu. Türkiye'nin böylece sera gazı indirimi ile ilgili rakamsal hedef belirleme sorumluluğu ortadan kalktı. Türkiye'nin Ek-2 listesine de dahil olmadığı konusu kabul gördüğü için gelişmekte olan ülkelerin iklim değişikliği çabalarını destekleme zorunluluğu da ortadan kalkmış oldu.

Diğer gelişmekte olan Brezilya, Çin, Hindistan, Meksika ve Güney Afrika gibi ülkeler müzakereler sırasında birçok gelişmiş ülkeden daha kararlı ve azimli bir duruş sergilediler ve taahhütlerini genişlettiler. Bu ülkeler emisyon azaltım planlarını ve yenilenebilir enerji stratejilerini açıkladılar. Henüz bir indirim taahhüdünde bulunmayan Türkiye ise sunduğu özel durum tezlerinin aksine 1990'dan bu yana emisyon hacmini oransal olarak en fazla artıran ülkelerden biri¹. Artık sadece gelişmiş ülkeler değil gelişmekte olan ülkelerin

de iklim değişikliği ile mücadele sorumluluğunu üstlendiği bir ortamda Türkiye'ye yönelik beklentilerin artması bekleniyor.

b) EU ETS Yenileniyor

EU ETS, AB tarafından Kyoto Protokolü kapsamında belirlenen sera gazı azaltım hedeflerine ulaşılması amacı ile yürürlüğe konulmuş bir sistemdir. Dünyanın en büyük çok ülkeli ve çok sektörlü sera gazı emisyon ticaret sistemidir. EU ETS kapsamında üye ülkeler 'Topluluk Bağımsız İşlem Kayıtları' (CITL) ve diğer ulusal sistemler ile bağlantılı ulusal bir kayıt sistemi oluşturmakla yükümlüdür. Her ülkenin oluşturduğu kayıt sistemleri ise tek bir çatı altında EU ETS Kayıtlar Sistemine bağlı bulunmakta.

Üç aşamalı olarak belirlenen sistemin ilk aşaması 2005-2007 yılları arasında gerçekleştirilen yaparak öğrenme sürecini içeriyordu. 2007-2012 yıllarını kapsayan ikinci aşama ise izleme ve raporlama kurallarının revize edildiği ve daha sıkı emisyon sınırlandırma (Emission Capping) politikalarının uygulandığı bir aşama olarak belirlenmişti. Son aşamaya ise 2013 yılında geçilecek ve 2020 yılına kadar devam edecek bir sistem uygulanacak.

EU ETS'in üçüncü aşaması 2009/29/EC direktifi ile revize edildi. Bu aşama ile EU ETS kapsamında birçok değişiklik gerçekleştirilecek. Birincil hedef AB üye ülkeleri arasında geçerli olacak yıllık %1.17 oranında bir emisyon sınırlamasının gerçekleşmesi. Diğer bir konu ise yeni dönemde emisyon tahsisleri dağıtımının en az %50'sinin açık artırma sistemi ile yapılması. Bu değişikliğin amacı ekonomik anlamda daha verimli ve çevresel açıdan daha etkin dağıtımların yapılmasını sağlamak. Diğer bir yandan da açık artırma yoluyla dağıtılan toplam tahsislerinin en az %12'sinin düşük gayrisafi milli hasılaya (GSMH) sahip üye ülkelere dayanışma amacıyla yeniden dağıtılması planlanıyor. Ayrıca açık arttırmadan kazanılan gelirin en az yarısının AB içerisinde ve gelişmekte

olan ülkelere iklim değişikliğiyle mücadele için harcanması öngörülüyor.

Sanayi sektörü açısından en önemli gelişme ücretsiz emisyon izinleri dağıtılması olacak. Karbon sızıntısı, şirketlerin kendi üretim tesislerini karbon emisyonuyla ilgili herhangi bir sınırlamanın uygulanmadığı üçüncü ülkelere kaydırmaları anlamına geliyor. AB Komisyonu tarafından belirlenen ve risk altında olan sektörler emisyon tahsislerini 2020'ye kadar %100 ücretsiz olarak temin edecekler. Diğer taraftan ciddi bir risk altında bulunmayan sektörler ise izinlerin en başta %80'ini bedava alabilecek fakat bu oran zamanla azaltılacak.

Birçok çevreci grubun karşı çıktığı konu ise muaf tutulacak sektör sayısının çok yüksek olması. Karbon sızıntısının hemen her sektör için kaçınılmaz olduğunu, bu durumun da birçok şirketin karbon yayılmasıyla ilgili sorumluluklardan muaf tutulması anlamına geldiği iddia ediliyor.

Bu yenilikler kapsamında AB 2012 yılında havayolu şirketlerine karbon emisyonu izinlerinin yüzde 85'ini ücretsiz dağıtacağını da açıkladı. Bu miktarın üzerindeki emisyon izinlerinin açık artırma usulüyle satın alınması gerekecek. Bu yeniliğin amacı 2020 yılına kadar 72 milyon ton CO2 salınımının önüne geçmek. İzinlerin bir kısmını havayolu şirketlerine ücretsiz vererek hava araçlarının ve faaliyetlerinin daha çevre dostu hale getirilmesi hedefleniyor.

Türkiye AB'ye 2019 yılına kadar sera gazları emisyon ticaretini yürütebilecek kalitede bir kayıt sistemi oluşturma sözü verdi. EU ETS kılavuzlarının uyumlaştırılması için de çalışmalar sürüyor. Böylece doğru bir emisyon hesaplama sistemi için AB ile aynı seviyeye gelinmesi hedefleniyor.

1 IEA (2010), CO2 Emissions from Fuel Combustion: 2010 Edition, IEA

İklim Değişikliği Karşısında Yönetim'in Tutumu

a) Mevcut iklim değişikliği projeleri

2. Ulusal Bildirim Hazırlık Projesi

CDP'nin ilk raporunda geniş yer verilen Türkiye'nin Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne (BMİDÇS) İlişkin Birinci Ulusal Bildirimi 2007 yılında BM Sekreteryasına sunuldu. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ile Türk Hükümetinin ortaklaşa yürüttüğü, Küresel Çevre Fonu (GEF) destekli bir proje kapsamında hazırlanan ilk bildirim iklim değişikliği ile ilgili yürütülen çalışmalara olumlu etkilerde bulunmuş ve var olan farkındalığı artırmıştır. Proje kapsamında 2010 yılının Ekim ayından itibaren yine GEF desteği ile UNDP ile ortaklaşa İkinci Ulusal Bildirim'in hazırlanmasına yönelik çalışmalara başlandı. İkinci Ulusal Bildirim'in 2011 yılı sonunda BMİDÇS sekreteryasına sunulması bekleniyor.

Bu çalışmaların asıl hedefi Türkiye'yi 2012 sonrası iklim rejimine hazırlamak ve Türkiye'nin yol haritasını belirlemek ve bunun için de sektörel faaliyetler yürüterek gerekli kapasitelerin artırılmasını sağlamak.

Türkiye'nin İklim Değişikliğine Uyum Kapasitesinin Geliştirilmesi Projesi

Aralık 2006'da UNDP Başkanı Kemal Derviş ve İspanya'nın uluslararası işbirliğinden sorumlu Devlet Bakanı Leire Pajin önderliğinde belirlenen 57 ülkeye Binyıl Kalkınma Hedefleri ve ilgili diğer kalkınma hedeflerine ulaşabilmeleri için UNDP üzerinden fon sağlanmasına karar verildi. Bu kapsamda Türkiye aldığı yedi milyon dolar destek ile 'Türkiye'nin İklim Değişikliğine Uyum Kapasitesinin Geliştirilmesi' projesini başlattı.

Kamu ve özel sektör işbirliğinde hazırlanan bu ortak programın ana hedefi Türkiye'de iklim değişikliğinin neden olduğu felaketlerle mücadele

etmek ve bunları yönetebilmek için gerekli stratejilerin oluşturulması ve ulusal ve bölgesel kurumların bu riskleri yönetebilmesini sağlamak için kapasitelerinin güçlendirilmesi. Bu kapsamda iklim değişikliği uyum projeleri gerçekleştirilmesi hedefleniyor. Projenin ilgili bakanlıklar ile beraber sivil toplum örgütleri ve üniversitelerin yürütücülüğünde Binyıl Kalkınma Hedefleri'ne ulaşmayı hedefleyen diğer çok örgütlü projelere entegre edilmesi hedefleniyor.

Türkiye'de İklim Değişikliği ile Mücadelenin Yönetimi için Kapasitelerin Artırılması Projesi

2011 yılı içerisinde tamamlanan Proje'nin amacı Türkiye'nin kapasitesinin iki alanda geliştirilmesini sağlamaktır: Türkiye'nin uluslararası iklim değişikliği müzakerelerine etkin katılımının sağlanması; gönüllü karbon piyasalarında daha iyi deneyimler elde ederek Kyoto Protokolü'nün esneklik mekanizmalarında yer alması. 400,000 dolar bütçe ile UNDP tarafından uygulanan Proje, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı başta olmak üzere birçok ilgili bakanlık tarafından yürütüldü.

Türkiye'nin iklim değişikliği politikaları geliştirme ve uygulama alanındaki kapasitesini artırmaya yönelik faaliyetleri gerçekleştirmeyi hedefleyen proje sayesinde kapasite geliştirmeye yönelik bir yol haritası hazırlandı. Özellikle gönüllü karbon piyasası için gerekli altyapının oluşturulması yolunda çalışmalar yapıldı. Gönüllü karbon projelerinin kabulü için ulusal kural ve prosedür önerileri geliştirildi ve belirlenen kurallar çerçevesinde kurumların proje geliştirme ve uygulama kapasitelerini artırmaya yönelik çalışmalar yapıldı.

Dünya Bankası Piyasaya Hazırlık Ortaklığı Projesi

Meksika'da düzenlenen BM iklim değişikliği konferansı sırasında Dünya Bankası tarafından başlatılan Piyasaya Hazırlık Ortaklığı Projesi (Partnership for Market Readiness) kapsamında sekiz ülkeye 350 bin ABD doları hibe verildi. Hibenin ilk ödemesini Şili, Çin, Kolombiya, Kosta Rika, Endonezya, Meksika, Tayland ve Türkiye aldı. Ülkeler bu hibeyle sera gazı salımlarını azaltmak için piyasaya dayalı araçları nasıl projelendireceklerini, test edeceklerini ve uygulayacaklarını planlayacaklar.

Bu kapsamda Türkiye'nin Dünya Bankası'na sunmuş olduğu başvuru dökümanlarında ulusal sera gazı salımı azaltım politikaları ve bunların uygulamasına yönelik planları görebiliyoruz. Hedeflenen sektörler arasında enerji, sanayi, atık, ulaştırma, tarım, arazi kullanım, arazi kullanım değişikliği ve ormancılık (LULUCF) sektörleri sayılıyor. Başvuru dökümanı Türkiye'nin emisyon azaltım faaliyetleri çerçevesinde 'Ulusal Programlara Uygun Azaltım Faaliyetleri' (NAMAs) uygulamasına başlayacağını belirtiyor. Bu kapsamda tüm ilgili bakanlıkların dahil edildiği bir kapasite geliştirme çalışmasının başlatıldığı belirtiliyor.

Dökümanda ayrıca Türkiye'nin uluslararası karbon piyasalarındaki deneyiminin sınırlı olması nedeniyle yeni pazar arayışları içerisinde olduğu ve bu nedenle de birçok kapasite geliştirme çalışmasına ihtiyaç duyulduğu vurgulanmış. Bu kapsamda yapılacak çalışmalar arasında Sera Gazı İzleme-Raporlama-Doğrulama (MRV) süreçlerinin geliştirilmesi ve ulusal sektörel yaklaşımların belirlenmesi sıralanmış.

İklim Değişikliğine Uyum Öncü Piyasa Çalışması: Türkiye

Avrupa Kalkınma ve İmar Bankası (EBRD) ve Uluslararası Finans Kuruluşu (IFC) tarafından ortaklaşa finanse edilecek ve yürütülecek bu çalışmanın amacı iklim değişikliği risklerini değerlendirme konusunda, özellikle özel sektörün ihtiyaçlarına odaklanarak, ülkeler seviyesinde daha sağlıklı bir yaklaşım yöntemi geliştirmek. Bunu yaparken de odaklanılması gereken öncelikli alanların (Finans, teknoloji, bilişim vb.) belirlenmesi hedefleniyor.

Türkiye'nin pilot ülke olarak belirlendiği bu çalışma sayesinde özel sektörün iklim değişikliği stratejilerine adaptasyonunu sağlamak için bir uygulama metodolojisi geliştirilecek. Türkiye'deki özel sektörün bu alandaki eksiklikleri ve ihtiyaçları ve sektörel zayıflıkları üzerine odaklanılacak. 2011 yılının son döneminde başlatılacak bu çalışma 12 ay sürecek.

Orta Ölçekli Sürdürülebilir Enerji/ Finansman Kolaylığı Çerçevesi (MidSEFF)

EBRD, enerji tasarrufunu artırmak ve karbon emisyonunu azaltmak için Türkiye'nin yenilenebilir enerji ve enerji tasarrufu sağlayan projelerine yönelik yatırım finansmanı desteği başlattı.

Proje ile orta ölçekli sürdürülebilir enerji finansmanı ve yenilenebilir enerji projeleri olan özel sektör kuruluşlarına yatırım finansmanı sağlanarak ülkenin fosil yakıtlara olan bağımlılığının azaltılması hedefleniyor. EBRD, 400 milyon Euro'luk krediyi Türk bankaları (Garanti Bankası, DenizBank, Akbank, Vafıkbank) aracılığıyla kullanıracak. Krediler özellikle yenilenebilir enerji, atıklardan enerji üretimi ve enerji verimliliğini amaçlayan orta ölçekli projelere sahip özel sektör kuruluşlarına verilecek. Bu krediler Türkiye'de enerji yoğunluğunun azaltılması ve enerji sektörünün sürdürülebilir gelişiminin sağlanması adına kullanılacak.

Proje sayesinde enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji yatırımlarının teknik ve mali değerlendirmesi alanında çalışan yerel danışmanlık şirketleri, proje sponsorları ve mali kurumların uzmanlıklarının da artması bekleniyor.

Özel Sektör Yenilenebilir Enerji ve Enerji Verimliliği Projesi

Dünya Bankası tarafından 2009 yılında başlatılan Proje, yenilenebilir enerjiye ve enerji verimliliğine yapılacak yatırımları finanse etmek amacıyla özel yatırımcılara verilmek üzere Türkiye Sınai Kalkınma Bankası (TSKB) ve kamuya ait olan Türkiye Kalkınma Bankası'na (TKB) sağlanacak olan kredi hatlarından oluşuyor. Bu kaynaklar Dünya Bankası'ndan (IBRD) ve Dünya Bankası tarafından yönetilmekte olan Temiz Teknoloji Fonu'ndan sağlanıyor.

Banka TSKB'ye 210 milyon Dolar ve 109,6 milyon Euro tutarında, TKB'ye ise 130 milyon Dolar ve 15,7 milyon Euro tutarında kredi sağlıyor. Temiz Teknoloji Fonu'ndan ise TSKB'ye 70 milyon Dolar ve TKB'ye 30 milyon Dolar tutarında kredi sağlanıyor.

Projenin amacı Elektrik Piyasası Kanunu'nun piyasa tabanlı çerçevesi içerisinde özel sektör tarafından yerli ve yenilenebilir kaynaklara dayalı elektrik üretimini ve enerji verimliliğini artırmak. Proje yerli enerji kaynaklarının kullanımını sağlayarak Türkiye'nin arz güvenliğini artırmayı ve sera gazı emisyonlarını azaltmayı hedefliyor.

Türkiye'de Binalarda Enerji Verimliliğinin Artırılması Projesi

Nihai enerji tüketimi açısından Türkiye'de bina sektörü ikinci sırada yer alıyor. Buna karşın bina sektörü enerji verimliliği ve CO2 tasarrufu sağlama konularında büyük fırsatlar da sunuyor. GEF tarafından finansal olarak desteklenen Binalarda Enerji Verimliliğinin Artırılması Projesi, Türkiye'de binalarda tüketilen enerjinin ve buna bağlı sera gazı salımlarının azaltılması hedefliyor. 2015 yılında tamamlanması planlanan projenin uygulayıcı ortağı UNDP, yönetici ortağı ise Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğü (EİE). Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, Başbakanlık Toplu Konut İdaresi (TOKİ) ve Milli Eğitim Bakanlığı kendi sorumluluk alanları çerçevesinde projeye destek sağlayacak.

Sanayide Enerji Verimliliğinin Artırılması Projesi

Sanayi sektöründe enerji verimliliğini artırmayı amaçlanmayan projede UNDP ve Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Örgütü (UNIDO) uygulayıcı ortaklar; EİE ve Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV) ise yönetici ortaklar olarak yer alıyor.

Proje kapsamında sanayi sektöründeki şirketler farklı enerji tasarruf tedbirleri almaları, uygulamaları ve enerji verimliliği sağlayan teknolojiler kullanmaları konusunda destekleniyor. Mayıs 2007'de yürürlüğe giren Enerji Verimliliği Kanunu'nun uygulanması ve yasa da yetkilendirilmiş kurumlarla işbirliği oluşturulması için planlanan faaliyetlerin hızlandırılması ve geliştirilmesi amaçlanıyor. Projenin Mart 2015'te tamamlanması bekleniyor.

b) Hükümet Stratejileri

İklim Değişikliği Ulusal Eylem Planı (2011-2020)

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı koordinasyonunda UNDP aracılığı ile yürütülen 'Türkiye'nin İklim Değişikliği Ulusal Eylem Planı'nın Geliştirilmesi Projesi' kapsamında Türkiye'nin 2011-2020 yılları arasındaki 'İklim Değişikliği Ulusal Eylem Planı' (İDEP) hazırlandı. Ağustos 2011'de yayınlanan İDEP, Türkiye'nin BMİDÇS'ye ilişkin yükümlülüklerini yerine getirme politikası çerçevesinde oluşturuldu.

İDEP'in kapsadığı sektörlerin Kyoto Protokolü'nün Ek A'sı ve BMİDÇS'nin İklim Değişikliği Ulusal Bildirimi ve Sera Gazı Envanteri raporlama formatlarında istenen sektörler (enerji, binalar, ulaştırma, sanayi, atık, tarım, arazi kullanımı, arazi kullanım değişikliği ve ormancılık) esas alınarak belirlendiği görülmüştür.

Plan içerisinde belirlenen her başlık altında hedefler, hedeflere ulaşılabilecek tarih ve bu alanda yürütülecek çalışmaların koordinasyonunun kim tarafından yapılacağı bilgileri yer alıyor.

Enerji: İDEP içerisinde Türkiye için emisyon azaltımının mümkün olmadığı, iklim değişikliği ile mücadele çerçevesinde emisyon artışından azaltım yapmanın, yani emisyon sınırlandırma politikasının en öne çıkan seçenek olduğu belirtiliyor.

Sürdürülebilir enerji politikası için en önemli etkenin enerji verimliliği olduğunu vurgulayan Plan bu kapsamda kaydedilen hukuki gelişmeleri de özetliyor. 2007 yılında yayımlanan Enerji Verimliliği Kanunu ile AB'nin ilgili direktiflerine de uyum sağlanması; 2004 yılında yürürlüğe giren Elektrik Enerjisi Sektörü Reformu ve Özelleştirme Strateji Belgesi ile elektrik enerjisinde kaynakların çeşitlendirilmesi; hidrolik, rüzgâr, güneş, jeotermal, biyokütle, biyogaz gibi yenilenebilir enerji kaynaklarına

yönelik yatırımların artırılması hedefler arasında sayılıyor.

Plan'da enerji yoğunluğunun 2015 yılında 2008 yılına göre %10 oranında azaltılması amaç olarak belirlenmiş. Diğer bir amaç ise temiz enerjinin üretim ve kullanımdaki payının artırılması. Bunun için belirlenen hedefler arasında yenilenebilir enerjinin elektrik üretimindeki payının artırılması yer alıyor. Ayrıca kömür kullanımından kaynaklanan sera gazı emisyonunun sınırlandırılması adına temiz kömür teknolojileri ve verimlilik artırıcı önlemler uygulanması hedefleniyor. Son olarak da elektrik dağıtımında kayıp ve kaçakların azaltılması adına 2023 yılına kadar ülke çapında elektrik dağıtım kayıplarının %8'e indirilmesi hedefleniyor.

Binalar: İDEP, enerji tüketimi açısından ilk sıralarda yer alan bina sektörünü, enerji verimliliğinin artırılması ve iklim değişikliğine yönelik programlarda öncelikli çalışma alanı olarak belirliyor.

Belirlenen amaçlardan ilki binalarda enerji verimliliğinin artırılması. Bu kapsamda 2023 yılına kadar en az bir milyon konut ile toplam kullanım alanı 10 bin metrekarenin üzerindeki ticari ve kamu binalarında belirlenmiş standartları sağlayan ısı yalıtımı ve enerji verimli sistemlerin oluşturulması hedefleniyor. 2017 yılına kadar bütün binalarda, Binalarda Enerji Performansı (BEP) Yönetmeliği ve diğer enerji verimliliği yönetmeliklerinin etkin olarak uygulanması öngörülmüştür. 2017 yılına kadar tüm binalara "Enerji Kimlik Belgesi" verilmesi hedeflenirken kamu kuruluşlarının bina ve tesislerinde, yıllık enerji tüketiminin 2015 yılına kadar %10 ve 2023 yılına kadar %20 azaltılması öngörülmüştür.

Bir diğer amaç da binalarda yenilenebilir enerji kullanımının artırılması. Bu bağlamda 2017 yılından itibaren yeni binaların yıllık enerji ihtiyacının en az %20'sinin yenilenebilir enerji kaynaklarından temin edilmesi hedefleniyor.

Sanayi: Plan'a göre Türkiye'de Sanayi sektöründe iklim değişikliği çalışmalarının ilk ayağı enerjinin etkin kullanımı ve enerji verimliliğini içeriyor. Diğer ayağı ise temiz teknolojilere geçişin hedeflendiği düşük karbon ekonomisi çalışmalarını içeriyor.

Plan'a göre sanayi sektöründe enerji verimliliğinin artırılması amaçlanıyor. Bu kapsamda sera gazı emisyonlarının sınırlandırılması ve enerji verimliliğine yönelik yasal düzenlemelerin yapılması ve ayrıca enerji kullanımından kaynaklanan sera gazı emisyonlarının sınırlandırılması hedefleniyor. İklim değişikliği ile mücadeleye yönelik olarak sanayi sektörü kapasitesinin güçlendirilmesi de amaçlanıyor.

Ulaştırma: Ulaştırma sektöründe en fazla sera gazı emisyonuna yol açan alt sektörler karayolu ve havayolu taşımacılığı olarak sıralanmış. Demiryolu ise taşımacılık etkinliği yüksek olduğu için göreceli olarak en az sera gazı emisyonuna yol açan ulaştırma türü olarak kabul görüyor. Kent içi ulaşım sera gazı emisyonları açısından yüksek etkiye sahip.

Plan'ın ulaştırma sektörüne yönelik hedeflerinin başında 2023 yılına kadar demiryolları ve denizyollarının yük ve yolcu taşımacılığı kapasitelerinin artırılması, karayollarının payının ise azaltılmasına yönelik çalışmalar yaparak 'Ulaştırma Ana Planı'nın hazırlanması ve uygulamaya konması geliyor.

Bireysel araç kullanımından kaynaklı emisyon artış hızının sınırlandırılması, sürdürülebilir ulaşım planlama yaklaşımlarının uygulanması, alternatif yakıt ve temiz araç teknolojilerinin kullanımının yaygınlaştırılması ise diğer hedefler olarak sıralanmış.

Atık: Plan'da, başlıca sera gazları olan metan (CH₄) ve karbondioksit (CO₂) gazlarının emisyonuna yol açan ana sektörlerden biri olan atık sektörünün, iklim değişikliği ve küresel ısınmada önemli rol oynadığı vurgulanıyor.

Etkin atık yönetiminin sağlanması için 2023 yılı sonuna kadar ülke genelinde entegre katı atık bertaraf tesislerinin kurulması, belediye atıklarının %100'ünün bu tesislerde bertaraf edilmesi ve vahşi depolama sahalarının %100'ünün kapatılması da hedefleniyor. Bu kapsamda yapılması planlanan çalışmaların başında Ambalaj Atığı Yönetim Planlarının tamamlanması ve AB ile uyumlu Entegre Atık Yönetimi anlayışı ile Katı Atık Ana Planı kapsamında öngörülen geri kazanım tesislerinin kurulması hedefleniyor.

Tarım: Tarım sektörü tarımcılık faaliyetleri sebebiyle sera gazı emisyon salımına neden olurken, diğer bir taraftan toprak ve biyokütleden dolayı karbon yutak alanı olarak da nitelendiriliyor. Bunun yanı sıra bazı tarımsal ürünler alternatif yenilenebilir enerji kaynakları arasında sıralanıyor. İDEP'in tarım sektörüne yönelik belirlediği amaçların başında toprakta tutulan karbon stok miktarını ve biyokütleyi belirlemek ve mevcut kapasiteyi geliştirerek tarım sektörünün yutak kapasitesini arttırmak geliyor.

Arazi Kullanımı ve Ormancılık: İDEP, ülkemizin yüzölçümünün %27'sini kaplayan ormanların neredeyse yarısının verimsiz olduğunu ve bu alanlarda acil iyileştirme çalışmalarının ve koruma faaliyetlerinin yapılmasının gerekliliğini vurguluyor.

Orman alanlarında tutulan karbon stok miktarının 2020 yılına kadar 2007'dekine göre %15 artırma hedefi bulunuyor. Plan ormansızlaşmayı ve orman zararlarını azaltma hedefini içeriyor. Ayrıca orman, mera, tarım ve yerleşim gibi arazi kullanımlarının iklim değişikliği üzerindeki olumsuz etkisinin azaltılması da hedefler arasında yer alıyor.

Türkiye'de İklim Değişikliğinin Etkileri ve Uyum

Bu bölümde İDEP öncelikli eylem alanları olarak su kaynaklarının yönetimi, tarım sektörü ve gıda güvencesi, ekosistem hizmetleri, biyolojik çeşitlilik ve ormancılık, doğal afet risk yönetimi ile insan sağlığı konularına odaklanıyor. Genel anlamda iklim değişikliğinin etkilerine uyum yaklaşımının tüm bu alanlardaki mevcut politikalara entegre edilmesi öngörülüyor. Bu alanlarda iklim değişikliğinin etkilerinin izlenmesi için mevcut sistemlerin güçlendirilmesi ve yeni sistemlerin oluşturulması hedefleniyor.

Enerji verimliliğine yönelik teşviklerin iki katına çıkarılması, GSMH başına karbon emisyon yoğunluğunun azaltılması, kamuda enerji tasarrufu ve ulaştırma alanındaki yeni hedefler İDEP içerisinde karşımıza çıkan olumlu gelişmelerden bazıları. Fakat belirlenen bu amaçların nasıl ve ne şekilde gerçekleştirileceğine dair bilgilerde eksiklikler olduğu görülüyor.

İDEP 'Küresel çabalara, sürdürülebilir kalkınma politikalarına uygun olarak, ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluklar prensibi ve Türkiye'nin özel şartları çerçevesinde' katılmayı politika olarak belirliyor. Bu çerçevede belirlenen politikaları içeren Plan'da görülen en büyük eksiklik sera gazı emisyonlarının ne kadar azaltılacağı veya ne kadar sınırlandırılacağına dair net hedefler belirtilmemiş olması.

c) Düzenleyici gelişmeler

Sera Gazı Emisyonlarının İzlenmesi, Raporlanması ve Doğrulanmasına İlişkin Mevzuat Çalışması

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Haziran 2011'de sera gazı emisyonlarına neden olan sektörlerin tesis bazında izlenmesi, raporlanması ve doğrulanmasına ilişkin yönetmelik üzerinde mevzuat çalışmalarına başladıklarını açıkladı. Yönetmelik, 2003/87/EC sayılı EU ETS direktifinde yer alan faaliyetler ve ilgili direktifin 2007/589/EC sayılı izleme, raporlama ve doğrulama kılavuzu esas alınarak hazırlanıyor.

Bakanlık hazırlık sürecinde birçok kamu kurum ve kuruluşu ve sektör temsilcileri ile toplantılar gerçekleştirdi. Mevzuat çalışmasının öncelikli amacı Bakanlık tarafından belirlenecek olan dönem içerisinde sera gazlarına neden olan kaynakların belirlenen tesislerde izlenmesi. Ardından Bakanlık tarafından belirlenen metodolojiye uygun olarak sera gazı emisyon hesaplanma yönteminin ve miktarının raporlanması hedefleniyor. Son olarak da hazırlanmış raporların, Bakanlık tarafından akredite edilmiş kuruluşlarca doğruluğunun denetlenmesi ve ardından doğrulama raporunun hazırlanması amaçlanıyor.

2011 yılı sonunda çıkarılması düşünülen yönetmeliğe dahil edilecek tesisler Termik ve Isı Santralleri, Petrol Rafinerileri, Demir ve Çelik Üretimi, Kok Fırınları, Metal Cevheri Tavlama ve Sinterleme, Çimento Üretimi, Kireç Üretimi, Cam İmalatı, Seramik Ürünleri İmalatı, Pulpa ve Kağıt Üretimi, Nitrik Asit, Adipik Asit, Kaprolaktam, Glikoksal ve Gliksilik Asit Üretimi olarak belirlendi. Bakanlık, ayrıca yanma termal girdisi 100 MW'ı aşan tesislerde sorumluluk altına sokmayı planlamakta olduğunu ve bu tesislerin sayısının 700 civarında olduğunu açıkladı.

Emisyon miktarının izlenmesi, raporlanması ve doğrulanması sürecinin ilgili sektörler içerisinde farkındalık yaratması ve uzun dönemde emisyon azaltımına yönelik çalışmalara hız vermesi bekleniyor.

Yenilenebilir Enerji Kanunu

‘Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun’da Değişiklik Yapan Kanun, 8 Ocak 2011 tarihinde yürürlüğe girdi. Yenilenebilir kaynaklara dayalı elektrik üretiminin teşvikini amaçlayan Kanun yenilenebilir kaynaklardan elektrik üretecek tesisler için uygulanacak birim fiyatlarını da içeriyor.

Kanunun yürürlüğe girdiği 18 Mayıs 2005 tarihinden 31 Aralık 2015 tarihine kadar işletmeye girmiş ya da girecek üretim lisansı sahipleri için belirlenen fiyatlar, 10 yıl süreyle uygulanacak. 31 Aralık 2015 tarihinde itibaren işletmeye girecek olan yenilenebilir enerji kaynağı üretim tesisleri için uygulanacak fiyatlar, belirlenen fiyatları geçmeyecek şekilde Bakanlar Kurulunca netleştirilecek. Yenilenebilir enerjiye yatırım yapmayı düşünen firmalardan düzenlemenin yetersizliğine yönelik eleştiriler geliyor. Özellikle hükümet tarafından belirlenen elektrik alım fiyatları yetersiz bulunuyor. Yasayla, 31 Aralık 2013’e kadar işletmeye girecek güneş enerjisine dayalı üretim tesislerinin toplam kurulu gücü 600 megavat ile sınırlandırılıyor. Millî park, tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanlarında, muhafaza ormanlarında, yaban hayatı geliştirme sahalarında, özel çevre koruma bölgelerinde ilgili Bakanlığın, doğal SİT alanlarında ise ilgili koruma bölge kurulunun olumlu görüşü alınmak kaydıyla yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı elektrik üretim tesislerinin kurulmasına izin verilebilecek.

Yeni yasanın getirdiği en olumlu gelişme yerli ürünlere verilmesi planlanan fazladan teşvikler ve ödemeler. Yerli ürün kullanımını desteklemek için mekanik veya elektro-mekanik aksamı yurt içinde

imal edilmiş olan tesisler için, YEK Destekleme Mekanizması kapsamında uygulanacak fiyatların dışında farklı bir destek daha uygulanacak. Türk malı güneş enerjisi sistemlerine kilovat saat başına 0,07 Dolar oranında fazladan teşvik verilecek. Bu uygulamanın bir sonucu olarak Türkiye merkezli güneş enerjisi teknolojilerinin önümüzdeki yıllarda artış göstermesi bekleniyor.

d) Politik gelişmeler

Hidroelektrik Santralleri (HES)

HES’ler ile ilgili katkı payı yöntemi, yanlış ya da eksik ÇED raporları, eksik kamuoyu desteği gibi sorunlar tartışmalara yol açıyor.

Doğu Karadeniz başta olmak üzere Türkiye’nin hemen her yerinde HES projeleri geliştiriliyor ve uygulamaya sokuluyor. Devlet Su İşleri, Enerji Bakanlığı ve Enerji Piyasası Denetleme Kurulu verilerine göre ülkemizde şimdiye kadar 2000 civarında HES projesi geliştirildi ve bunlardan 400’e yakını için çalışma başlatılmış durumda. HES’lerin yenilenebilir bir enerji kaynağı oluşu ve Türkiye’nin mevcut su kaynakları açısından yeterli olduğu inancı Devlet Su İşleri’nin geliştirilen planlara olumlu yaklaşmasını sağlıyor. Fakat diğer bir yandan Türkiye’de hayata geçirilmesi planlanan HES projelerinin gerekli bilimsel altyapıya sahip olma, uygunluk ve yeterlilik kriterlerini karşılama konusunda büyük eksikliklerinin olduğu konusundaki tartışmalar devam etmekte.

Diğer bir sorun ise Türkiye’deki birçok HES projesinin havza planlarına uygun olmamasından kaynaklanıyor. Bu projelerin hayata geçirilebilmesi için havzanın bir bütün olarak ekolojik anlamda değerlendirilmesinin gerekliliği vurgulanıyor. Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TÜSİAD) Başkanı Ümit Boyner sürdürülebilirlik konusunda Türkiye’nin önündeki en önemli sınavın HES’ler olduğunu söyleyerek; “Sürdürülebilirlikte tüm taraflar bir

arada durabilecek miyiz, bunun en önemli örneği HES’ler. Enerji açığı var ama çevreye karşı duyarlılık da çok önemli. Siyah ve beyaz yok burada. Her projeye ayrı bakmak gerekiyor. Kaynaklar rant için sömürülürse o kar da sürdürülebilir olmaz. Bunu konuşa konuşa ortak noktaya ulaşacağız” dedi.²

HES projelerinin inşaatı ve işletmesi sırasında uygulanması gereken kurallar ve yasal düzenlemeler olsa da bu kuralların projelerden etkilenecek yerel halkın ve ilgili sivil toplum kuruluşlarının görüşlerine başvurulmadan belirlenmiş olması mevcut sorunları daha da artırıyor. Gerçekleştirilen HES projelerinin bulunduğu bölgelerdeki yerel halk ve burada devam eden doğal hayat üzerinde ne gibi etkileri olabileceği konusunda yapılan değerlendirmeler yetersiz bulunuyor. HES projelerinin yoğunlaştığı bölgelerde halkın ana geçim kaynağı olan kısıtlı tarım arazilerinin zarar görmesi ihtimali yüksek. Ayrıca bölgedeki birçok bitki türü ve canlının da yaşam alanlarının olumsuz etkilenmesinden endişe ediliyor. Su kullanım hakkının yerel halktan alınarak projelerin yürütülmesini üstlenecek kurumlara aktarılması bu bölgelerde halkın büyük tepkisine yol açıyor. Akarsular ve nehirler üzerinde santral inşaatları devam ederken, birçok santral aleyhine davalar da açılmış durumda. Ayrıca birçok projenin lisansı da Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) tarafından iptal edilmiş durumda.

HES projelerinin başarıyla uygulanabilmesi için bu projelerin, yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri ve sektörel temsilcilerin görüş ve onayı alınarak oluşturulmasının gerekliliği vurgulanıyor.

² www.dunya.com, ‘Sürdürülebilirlik konusunda Türkiye’nin önündeki en önemli sınav HES’ler olacak’ 24.10.2011

Nükleer Enerji

Son yıllarda önemli ekonomik büyüme kaydeden Türkiye'nin en önemli sorunlarından birisi gelecek yıllarda enerji ihtiyacının hangi yollardan karşılanacağı konusu. Nükleer enerjiyi bu soruna çözüm olarak gösteren kesimin en önemli argümanı, nükleer enerji sayesinde enerji tedarikinin güvence altına alınacak olması. Diğer bir yandan küresel ısınma nedeniyle nükleer enerjinin vazgeçilmez bir seçenek olduğu da iddia ediliyor.

Çernobil ve son olarak da Fukushima'daki nükleer felaketler tüm dünyada nükleer enerjiye karşı güvensizlik ve korku yarattı. Bu gelişmeler Türkiye'de kurulması planlanan nükleer santral ile ilgili büyük tartışmaları da beraberinde getirdi.

Nükleer enerjinin ilk yatırım maliyetlerinin çok yüksek olması, yakıt ve teknoloji yönünden dışa bağımlılığı mecbur kılması, atıkların muhafazasının sorunlu olması, sökülme maliyetleri açısından pahalı olması ve ayrıca işletiminin teknolojik riskler taşıması gibi konular nükleer karşıtlarının ortaya koyduğu argümanlardan bazıları. Diğer bir yandan santralin inşa edilmesinin planlandığı Akkuyu bölgesinin Ecemiş Fay Hattı'nın birkaç kilometre yakınında bulunması tepkilere neden oluyor.

Nükleer santrallerle ilgili başlatılan süreç, kamuoyunda yeterince tartışılmadığı ve uzman görüşlerine

yeterince danışılmadığı konusunda da eleştiriliyor. Kurulacak santrallerin kamu kurumları yerine özel sektör eliyle yapılarak işletilmesinin planlanması eleştirileri daha da artırıyor. Kamu kurumları tarafından yapılan ya da işletilen santraller için dünyada uygulanan yönetim ve denetim mekanizmalarının özel sektör işletim ve denetimindeki santrallerde sağlıklı bir şekilde uygulanamayacağı endişeleri mevcut.

Nükleer teknolojinin yerini yeni ve yenilenebilir enerji teknolojilerine bırakmak üzere olduğunu savunan uzmanlar yenilenebilir enerjilerin doğru ve verimli bir şekilde kullanılmasının nükleer enerjiye olan gereksinimi ortadan kaldırdığını iddia ediyor. Jeotermal, güneş, rüzgar ve biyokütle gibi yenilenebilir enerji kaynaklarının nükleer enerjiye oranla daha ucuz, güvenli ve dışarıya daha az bağımlı olmamızı sağlayacak kaynaklar olduğu vurgulanıyor.

Türkiye'nin Emisyon Rakamları

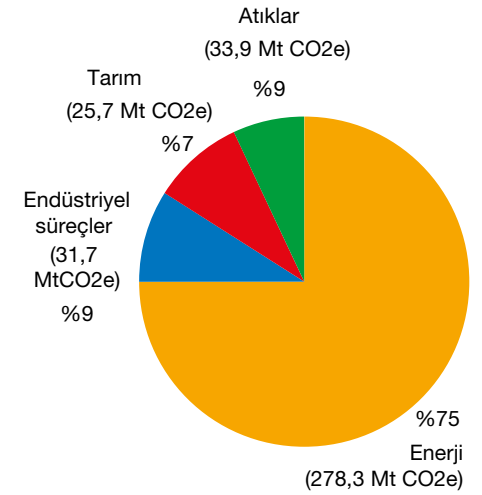
Türkiye'nin 1990-2009 yılları verilerini içeren Sera Gazı Envanteri Nisan 2011'de BMİDÇS Sekreteryası'na sunuldu.

Aşağıdaki tabloda da görülebileceği gibi sera gazı emisyonlarının sektörel bazda yıllar itibarıyla gelişimine bakıldığında 2008 ve 2009 yıllarında yaşanan küresel ekonomik krizin Türkiye'de sera gazı emisyonlarının

artışını yavaşlattığı görülmekte.

1990-2009 yılları arasında ülkemizin toplam sera gazı emisyonları %97,6 oranında artarken, enerji sektöründe emisyon artışı %114 olarak kaydediliyor (TÜİK, 2011). Enerji sektörü emisyonları içinde en fazla paya sahip olan sektörün ise elektrik sektörü olduğu görülüyor. Enerji sektörü toplam emisyonlar içinde de en büyük paya (%75) sahip. Özellikle yakıtların yanmasından kaynaklanan sera gazı emisyonlarının %99,3'ü enerji sektörü kaynaklı.

Şekil 1: Sektörlere göre 2009 yılı toplam sera gazı emisyonları

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu 2011

Tablo 2: Türkiye'nin 1990-2009 yılları arası sektörlere göre toplam sera gazı emisyonları

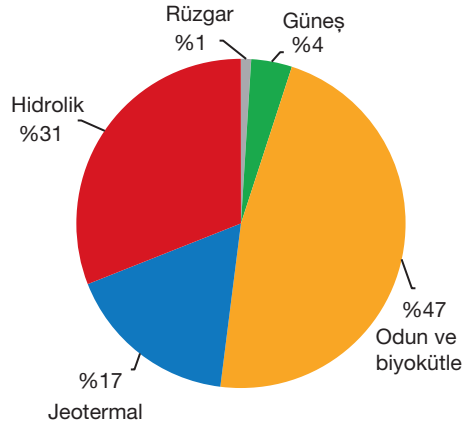
Yıllar	1990	1995	2000	2005	2006	2007	2008	2009
Sektörler								
Enerji	132,13	160,79	212,55	241,75	258,56	288,69	276,71	278,33
Endüstriyel Süreçler	15,44	24,21	24,37	28,78	30,70	29,26	29,83	31,69
Tarımsal Faaliyetler	29,78	29,68	27,37	25,84	26,50	26,31	25,04	25,70
Atık	9,68	23,83	32,72	33,52	33,88	35,71	33,92	33,93
Toplam	187,03	239,17	297,01	329,56	349,64	379,98	366,49	369,65

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, 2011

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın 2009 yılı verilerine göre, Türkiye'de birincil enerji arzının %91'i fosil yakıtlardan, %9'u hidrolik ve yenilenebilir kaynaklardan elde ediliyor (ETKB, 2011). Bunun yanı sıra birincil enerji arzının %77,4'ünün ithal edildiği görülüyor.

Türkiye'nin enerji tüketimi 1990-2009 yılları arasında yaklaşık %100 oranında artış göstermiştir. Özellikle son yıllarda artan enerji talebi ile bağlantılı olarak dışa bağımlılığın gitgide arttığı bir ortamda Türkiye'nin enerji politikasının arz güvenliği önceliklendirilerek oluşturulduğu görülüyor.

Şekil 2: Türkiye'de 2009 yılı yenilenebilir enerji arzının kaynaklara göre dağılımı

Kaynak:ETKB 2011

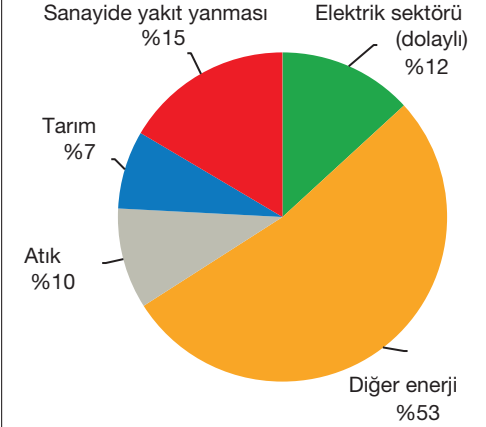
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'ndan alınan verilerine göre Türkiye'de 50.000 MW kurulu güce erişen çok sayıda elektrik enerjisi tesisi mevcut. Bu kurulu gücün 32.372,7 MW'ı termik (biogaz, jeotermal dahil), 15.831,2 MW'ı hidrolik, 1.320,2 MW'ı rüzgar santrallerinden oluşuyor.

Yenilenebilir enerji kaynaklarına yatırım son yıllarda artsa da 2009 yılı sonu itibarıyla rüzgâr ve jeotermal santrallerinin kurulu gücün ancak %2'sine karşılık geldiği görülüyor.

2009 yılında nihai enerji tüketimi içinde sanayi sektörünün payı %32, binalar sektörünün payı ise %37 (ETKB, 2011). Bina sektörü 2009 yılında 53,4 Mton CO2 emisyonuna sebep oldu. Sektörde 2020 yılında CO2 emisyonunun 2009 yılı değerlerinin iki katına ulaşacağı öngörülüyor. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı verilerine bakıldığında, bina sektöründe kömür (%27) ve doğal gaz (%24) kullanım oranının birbirine çok yakın olduğu görülüyor (ETKB, 2011). Bina sektöründe enerji tüketiminin %24'ü elektrikten, %21'i ise güneş, jeotermal, odun, bitki-hayvan artıklarından oluşan yenilenebilir enerji kaynaklarından karşılanıyor.

2009 itibarı ile nihai enerji tüketiminde sanayi sektörünün payı yaklaşık %32. Bunun yanında elektrik enerjisi tüketiminin %44,5'inin sanayi sektöründe gerçekleştiği görülüyor (ETKB, 2011).

Şekil 3: Sanayi sektörünün 2009 yılı sera gazı emisyonlarındaki payı

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu 2011

Türkiye'de ulaştırma sektöründen kaynaklı sera gazı emisyonları toplam emisyon miktarının %17'si karşılıyor (TÜİK, 2011). Ulaştırmadan kaynaklı emisyon miktarı gelişmiş ülkelere göre göreceli olarak düşük olsa da, emisyonlardaki artış hızı yüksek. 1990-2009 arasındaki 19 yıllık dönemde ulaştırma sektöründen kaynaklı CO2 eşdeğeri sera gazı emisyonu dünya genelinde %44 oranında artış gösterirken; Türkiye'de aynı dönemde ulaştırmadan kaynaklı CO2 eşdeğeri sera gazı emisyonu %78 oranında arttı (ITF, 2008).

İklim Değişikliği ile Mücadelede Kurumların Rolü

Birleşmiş Milletler Kalkınma

Programı (UNDP) Türkiye; birçok devlet kurumu, belediye, özel sektör ortakları, STKlar ve akademisyenler ile yakın işbirliği içinde çalışıyor. İklim değişikliğine yönelik halihazırda devam eden projelerden bazıları şöyle: Türkiye'nin İklim Değişikliğine Uyum Kapasitesinin Geliştirilmesi; Türkiye'nin İklim Değişikliği Ulusal Eylem Planının Geliştirilmesi; İklim Değişikliği ile Mücadele için Kapasitelerin Artırılması; Türkiye'nin İkinci Ulusal Bildirimi Hazırlık Faaliyetlerinin Desteklenmesi. Enerji alanında da Sanayide Enerji Verimliliğinin Artırılması ve Binalarda Enerji Verimliliğinin Teşvik Edilmesi projeleri devam ediyor. Birçok paydaşla ortak yürütülen bu projelerin yanı sıra Küresel Çevre Fonu Küçük Hibeler Programı (GEF-SGP) 1993 yılından bu yana sürdürülüyor.

Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD)

bankalar, sektörler ve ticari girişimler için proje finansmanı sağlıyor. Ayrıca kamu şirketleriyle birlikte çalışarak, özelleştirmelere, bu şirketlerin yeniden yapılandırılmasına ve hizmetlerin geliştirilmesine destek veriyor. EBRD'nin iklim değişikliği ve çevre alanında Türkiye'de destek verdiği projelerden bazıları şöyle: Orta Ölçekli Sürdürülebilir Enerji/Finansman Kolaylığı Çerçevesi (MidSEFF); IFC ile ortaklaşa yürütülecek ve finanse edilecek İklim Değişikliğine Uyum Öncü Piyasa Çalışması; ve de Türkiye'de konutlara ve özel sektöre yönelik, proje ortağı yerel bankalar aracılığıyla dağıtılacak 200 milyon dolarlık bir kredi olanağı sağlayan Türkiye Sürdürülebilir Enerji Finansmanı Kredisi (TurSEFF).

Uluslararası Finans Kuruluşu (IFC)

Avrupa, Ortadoğu ve Kuzey Afrika (EMENA) bölgesinin yönetildiği merkez olarak Türkiye'yi seçti. Türkiye'ye önümüzdeki 3 yılda 3 milyar dolar yatırım yapılması planlanıyor. Türkiye'de finansal kuruluşlar ve KOBİ'lere verilen destek İstanbul'da

ve kırsal alanlarda da artırılacak. IFC Türkiye'de EnerjiSa'dan sonra Akenerji ile de yenilenebilir enerji konusunda çalışmalar yürütmeyi planlanıyor. Önümüzdeki dönemde özellikle hidroelektrik santralleri ve rüzgâr enerjisi ile ilgili çalışmalar yapılması bekleniyor.

Dünya Bankası (WB) 2009 yılında Özel Sektör Yenilenebilir Enerji ve Enerji Verimliliği Projesi'nin ikinci ayağını başlattı. Proje, yenilenebilir enerjiye ve enerji verimliliğine yapılacak yatırımları finanse etmek amacıyla özel yatırımcılara verilmek üzere TSKB ve TKB'ye sağlanacak olan kredi hatlarından oluşuyor.

Fransız Kalkınma Ajansı (AFD)

Türkiye'deki belediye sektörüne destek kapsamında, iklim değişikliğine karşı mücadelede Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ile Bölgesel İklim Planının geliştirilmesini öngören bir pilot projeyi hayata geçirdi. Türk Ekonomi Bankası (TEB) enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji yatırımlarını desteklemek amacıyla AFD ile 50 milyon euro değerinde bir kredi anlaşmasına imza attı. Ayrıca Halkbank'a yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği yatırımlarının finansmanı için KOBİ'lere kredi olarak kullanılmak üzere 100 milyon Euro tutarında destek sağlandı.

İngiltere Büyükelçiliği, 2011 yılı içerisinde Refah Fonu Türkiye Programı kapsamında Türkiye'de ticaret, ekonomi, enerji güvenliği ve iklim değişikliği ile mücadele temalarında olumlu değerlendirilen projelere hibe desteği verdi. Genel olarak sürdürülebilir kalkınma ve refah artışı hedefleri doğrultusunda oluşturulan Fon'dan Dünya Bankası, British Council Ankara ve Bölgesel Çevre Merkezi (REC) ile beraber CDP Türkiye de destek almaya hak kazandı.

Bölgesel İşbirliği Merkezi Türkiye (REC Türkiye) ile Çevre ve Orman Bakanlığı'nın temel yararlanıcı olduğu Çevre Alanında Kapasite Geliştirme başlıklı proje Türkiye'nin AB'ye katılım sürecinde, tüm paydaşların çevre

yönetimi ve sürdürülebilir kalkınma konularında kapasitelerini arttırmayı hedefliyor. 2009-2011 yılları arasında yürütülecek olan proje AB IPA Programı tarafından destekleniyor.

WWF-Türkiye (Doğal Hayatı Koruma Vakfı)

Türkiye'nin Canı Kampanyası kapsamında Eylül ayında bir hibe programı başlattı. Kampanya Türkiye'deki biyolojik çeşitlilik konusunda farkındalık yaratmayı ve ülkenin doğal mirasını korumayı amaçlıyor. Bu kapsamda Anadolu'daki sivil toplum kuruluşlarının projelerini desteklenecek. WWF-Türkiye 2011 yılında, başta güneş enerjisi olmak üzere, Türkiye'deki yenilenebilir enerji politikalarını değerlendirmek ve yenilenebilir enerji potansiyelinin gerçeğe dönüştürülmesine katkıda bulunmak üzere Yenilenebilir Enerji Projesi adlı bir proje de başlattı.

Sabancı Üniversitesi'nin Faaliyetleri

Sabancı Üniversitesi 2010 yılından bu yana **CDP Türkiye Projesi**'nin yerel ortaklığını sürdürüyor.

Bu sene içerisinde Sabancı Üniversitesi **İstanbul Uluslararası Enerji ve İklim Merkezi** Uluslararası Enerji Ajansı (IEA) Başekonomisti Dr. Fatih Birol fahri danışmanlığı altında kuruldu. Merkez'in enerji ve iklim alanlarında en yüksek kalitede objektif ekonomi ve politika araştırmaları yapması, geleceğe odaklı ve bağımsız bir araştırma ve politika merkezi olması planlanıyor. Bölgede ve dünyada hükümetler, şirketler, araştırma kurumları ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapacak olan Merkez, devlet organlarını ve endüstriyi, enerji ve iklim değişikliğinde kilit konularda bilgilendirmeyi amaçlıyor. Merkez'in Uluslararası Yönlendirme Komitesi enerji konusundaki uzmanlardan oluşuyor.

Türkiye'de Enerji Bakanlığı başkanlığında Sabancı Üniversitesi, TÜBİTAK, TAI, İTÜ ve İstanbul Ulaşım'dan oluşan bir ekip **Milli Rüzgâr Enerji Sistemi'ni (MİLRES)** kuruyor. Rüzgâr Elektrik Santralleri (RES) konusunda 50 milyon liralık bir bütçeyle tamamen yerli rüzgâr türbini üretimi hedefleniyor. 121 akademisyenden oluşan bir kadroyla tasarım ve teknoloji geliştirme çalışmalarını yürüten ekip, önümüzdeki yılın sonunda 500 kilovat gücündeki ilk Milli Rüzgâr Enerji Sistemi'ni çalıştırmayı planlıyor. Üretimin tamamının yerel sanayiciler tarafından yapılması sayesinde yerel rüzgâr türbini yan sanayiinin temellerinin atılması hedefleniyor. MİLRES projesinin koordinasyonu ve türbinin tüm mekanik aksamının tasarlanması görevi Sabancı Üniversitesi'ne verildi. Bunun haricinde, Sabancı Üniversitesi, araştırma geliştirme dışında sanayiyle işbirliği oluşturmak için **Rüzgâr Enerjisi Teknoloji Platformu (RETEP)** adıyla bir sivil girişim de başlattı. Bu platformda yer alan yerli ve yabancı 11 sanayici gerekli parçaların üretiminde de görev alacak.

Referanslar:

- Avrupa Enerji Ajansı, The European Environment, State and Outlook 2010
AB, Energy 2020, a strategy for competitive, sustainable and secure energy, Brussels, COM 2010
BM, Report of the Conference of the Parties on its sixteenth session, held in Cancun from 29 November to 10 December 2010.
Eurostat, Environmental statistics and accounts in Europe, 2010
Eurostat, Europe in figures — Eurostat yearbook 2010
IBRD, IFC, Country Partnership Strategy Progress Report with the Republic of Turkey 2008-2011, 2009.
Partnership for Market readiness (PMR) Template for Scoring of Market readiness activities, 2011
Türkiye Cumhuriyeti – Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (2011) İklim Değişikliği Ulusal Eylem Planı 2011-2020
Türkiye Cumhuriyeti (2007) Türkiye İklim Değişikliği Ulusal Bildirim Raporu
Türkiye Cumhuriyeti (2010) Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Stratejik Plan 2010-2014
TÜİK (2009) Seragazi Emisyon Envanteri 2, Haber Bülteni, 2011
World Bank Turkey Partnership: Country Program Snapshot, 2011
www.cevresehicilik.gov.tr (accessed in 21.09.2011)
www.ormansu.gov.tr (accessed in 10.10.2011)
www.undp.org.tr (accessed in 06.10.2011)
ec.europa.eu/dgs/clima/mission/ (accessed in 19.09.2011)
unfccc.int/meetings/cancun_nov_2010/items/6005.php (accessed in 11.10.2011)

2011 Karbon Saydamlık Liderleri

Karbon Saydamlık Derecelendirmesine Giriş

Bu yıl Türkiye’de ilk defa şirketlerin CDP Yatırımcı bilgi talebine verdikleri yanıtlar CDP’nin Küresel danışmanı sıfatıyla PricewaterhouseCoopers LLP (PwC)’nin rehberliğinde geliştirdiği derecelendirme metodolojisine göre derecelendirilmiştir. Bu, bir şirketin yanıtının kapsamını yansıtan bir saydamlık derecesini ortaya çıkarmaktadır.

Saydamlık dereceleri

- Saydamlık dereceleri bir şirketin yanıtının niteliği ve tamlığının değerlendirilmesidir; bir şirketin iklim değişikliği yönetimine dair performansının bir ölçütü değildir.
- Dereceler 100 puanlık normalize edilmiş bir ölçüğe yerleştirilmiştir.
- Şirketler karbon emisyon ölçüm tekniklerinin saydamlık derecesi ve bunu izleyen kamu saydamlığı temel alınarak değerlendirilmektedir.

Derecelendirmeye dair daha fazla bilgiye CDP soru formu ve kılavuz dokümanlarına ek olarak, www.cdproject.net adresinden ulaşılabilir.

Saydamlıkta yüksek puan alan şirket yanıtlarının analizi, karbon saydamlığı ile ilgili öncü şirketlerdeki özellikler ve ortak trendler hakkında bir bakış sunuyor. Ayrıca raporlama, yönetim, risk yönetimi ve diğer alanlardaki iyi pratikleri de öne çıkarıyor.

CDP karbon saydamlığı derecesi neyi temsil etmektedir?

Genel olarak belirli bir aralıktaki dereceye sahip olan şirketler karbon saydamlığıyla ilgili benzer seviyelerde taahhüt ve deneyim sergilemektedirler. Her seviyeye ait belirleyici tanımlamalar yalnızca yol göstermeleri amacıyla aşağıda verilmiştir. Yatırımcılar her iş sektörünün bağlamını anlamak için tekil şirket yanıtlarını okumalıdır. Sağ tarafta 70’in üzerinde saydamlık derecesine sahip olan şirketler alfabetik sırayla verilmiştir.

Saydamlık puanı nasıl belirlenmektedir?

Her şirket için saydamlık derecesini belirlerken, aşağıdakileri değerlendirmekteyiz:

- Bir şirketin iklimle ilişkili risklere ve fırsatlara dair anlayış ve şeffaflık seviyesi;
- Kuruluşun üst kadrolarında iklim değişikliğiyle ilgili konularını dikkate almaya yönelik stratejik odaklanma ve bağlılık seviyesi ;
- Bir şirketin karbon emisyonu ölçüm seviyesi;
- Enerji kullanımı dahil, sera gazı emisyonlarını anlamaya yönelik veri yönetim pratiklerinin kapsamı;
- Şirketin ana hissedarları için bilgi ifşasının sıklığı ve önemi;
- Daha fazla güven ve veri kullanımı yaratmak amacıyla şirketin üçüncü şahıs ya da dış kaynaklı emisyon veri doğrulaması kullanıp kullanmaması.

2011 yılı, Türkiye’de bilgi ifşası için şirket yanıtlarının derecelendirildiği ilk yıldır ve beş şirket 70 veya üzeri puan alarak saydamlık konusunda liderliği üstlenmiştir.

Türkiye’nin Karbon Saydamlık Liderleri (alfabetik sırayla)

Akbank

Coca-Cola İçecek

T. Garanti Bankası

Türk Telekomünikasyon

Zorlu Enerji Elektrik Üretim

Şirket Yanıtlarına Genel Bakış & Başlıca Bulgular – Türkiye 2011

“Türk Telekom bünyesinde hayata geçirilmeye başlanan ve sistematik sürdürülebilirlik dönüşümünü hedefleyen çalışmalarda CDP önemli bir dönüm noktası oldu. 2010 yılında başlayan CDP sürecinde şirketin karbon emisyonuna yol açan tüm süreçleri gözden geçirildi ve şirket içinde karbon emisyonu hakkında yüksek düzeyde farkındalık yaratıldı. CDP sürecinin karbon emisyonu hakkında yarattığı farkındalığın aynı zamanda iletişim teknolojilerinin karbon emisyonu azaltımındaki önemini ortaya koyacağına inanıyoruz. Bu doğrultuda, Türkiye'nin öncü iletişim teknolojileri şirketi Türk Telekom'un sunduğu ürün, hizmet ve servislerin öneminin de daha iyi anlaşılacağını düşünüyoruz.”

Gökhan Bozkurt
CEO, Türk Telekom

Sabancı Üniversitesi ile CDP arasındaki işbirliğinin sonucu olarak 2011 CDP Türkiye'de aşağıdaki konularla ilgili olarak bilgi talep etmek amacıyla İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda kayıtlı en büyük 100 şirketi hedeflemiştir:

- Kurumsal seviyede iklim değişikliği yönetimi ve yönetişimi,
- İklim değişikliğinden kaynaklandığı düşünülen fırsatlar ve riskler ile bu fırsat ve riskleri yönetmek için tasarlanan stratejiler,
- Emisyon azaltım stratejileri ve,
- Emisyon yoğunluğu, enerji tüketimi ve bunlarla bağlantılı maliyetlerle birlikte doğrudan ve dolaylı sera gazı emisyonları.

Şubat 2011 itibariyle İMKB-100 şirketlerinin toplam pazar değeri 48,3 milyar ABD doları civarındadır. İMKB-100 çeşitli sektörlerden şirketleri içermektedir: ihtiyaca bağlı olmayan tüketim, temel tüketim, enerji, finans, sağlık hizmetleri, endüstriyel, malzeme, telekomünikasyon hizmetleri, altyapı hizmetleri. Rapordaki bu bölüm 2011 yılında CDP Bilgi Talebi'ne verilen yanıtları, mümkün olduğunca sektör özeline odaklanarak analiz etmektedir.

Yanıt Oranları

CDP 2011 bilgi talebine yanıt vermesi için davet edilen 100 şirketten 17'si daveti kabul etmiş, 83'ü daveti yanıtı bırakmıştır. Her ne kadar şirketlerin nihai sayısı (7) artmış olsa da, İMKB-100'ün ikinci bölümünden gelen yanıt oranı düşük olmuştur. Sonuç olarak, CDP 2011 Türkiye %17'lik bir toplam yanıt oranına ulaşmıştır; bu oran da CDP 2010'la karşılaştırıldığında hafif bir azalmayı temsil etmiş (%3) ve Türkiye'yi 2011'de gözlemlenen yanıt oranları açısından gelişmekte olan ülkeler arasında orta sıraya yerleştirmiştir. Ek olarak, İMKB-50'nin 2011'deki yanıt oranı, 2010'daki %20'lik orana göre artarak %30'a çıkmıştır.

Şekil 1: CDP 2011 ve CDP 2010 bilgi talebine yanıt veren şirketler

Önümüzdeki yıllarda, şirketlerin iklim değişikliği konusundaki bilinç ve duyarlılık seviyeleri arttıkça ve şirketler CDP soru formuna aşinalık kazandıkça yanıt oranlarının artması bekleniyor. 2011 yılında katılımcı şirketlerin (gönüllü yanıt verenler hariç) üçte biri CDP Türkiye'ye ilk kez yanıt veren şirketler olduğu için geçen seneye nazaran yanıtların derinliği ve niteliğin çeşitliliği artmıştır.

Yanıt veren 17 adet İMKB-100 şirketine ek olarak, İMKB-100'e dahil olmayan üç şirketten gönüllü yanıt alınmıştır: Akçansa Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş., Brisa Bridgestone Sabancı Lastik Sanayi ve Ticaret A.Ş., Yünsa Yünlü Sanayi ve Ticaret A.Ş. 2010 yılında sadece bir gönüllü yanıt alınmasına rağmen bu sayının 2011'de üçe ulaşarak artması umutlandırıcı bir gelişmedir. Gönüllü yanıt veren bu şirketler, İMKB-100'de yer alan ve yanıt verenlerden biri olan Sabancı Holding altında yer alan halka açık şirketlerdir. Öte yandan, gönüllü yanıt verenler İMKB-100 endeksine dahil olmadıklarından, girdileri bu raporda yapılan analizlerin dışında bırakılmıştır.

2011 senesinde Türkiye ilk 100 listesinde yer alan ve CDP'ye yanıt veren Mondi Tire Kutsan ve Tesco

Tablo 1: Yanıt veren şirketler

2010 ve 2011'de yanıt veren şirketler	2011'de ilk kez yanıt veren şirketler
Akbank T.A.Ş.	Akenerji Elektrik Üretim A.Ş.
Bağfaş Bandırma Gübre Fabrikaları A.Ş.	Akçansa Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş. (g)
Kardemir Karabük Demir Çelik Sanayi ve Ticaret A.Ş.	Brisa Bridgestone Sabancı Lastik Sanayi ve Ticaret A.Ş. (g)
Petkim Petrokimya Holding A.Ş.	Coca-Cola İçecek A.Ş.
Sabancı Holding A.Ş.	Mondi Tire Kutsan Kağıt ve Ambalaj Sanayi A.Ş. **
Şekerbank T.A.Ş.	T.Şişe ve Cam Fabrikaları A.Ş.
T. Garanti Bankası A.Ş.	Tesco Kipa**
Tav Hava Limanları Holding A.Ş.	Türk Telekomünikasyon A.Ş.
Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	
T. Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.	
Yünsa Yünlü Sanayi ve Ticaret A.Ş.(g)	
Zorlu Enerji Elektrik Üretim A.Ş.*	

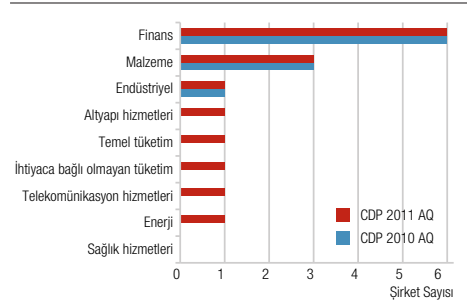
(*) Global Electric Utilities 250 örneklemine dahil olarak yanıt veren şirketler

(**) Bağlı oldukları ana şirketler aracılığı ile yanıt veren şirketler

(v) Gönüllü olarak yanıt veren şirketler

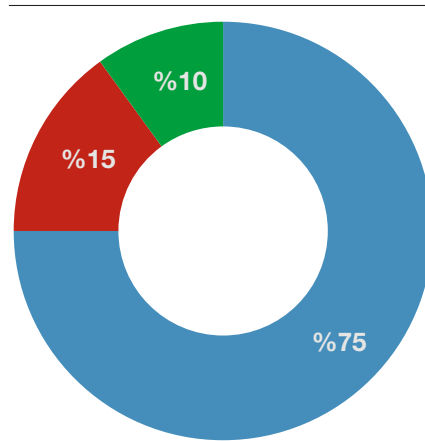
Kipa, CDP tarafından davet edilen ve doğrudan cevap veren küresel şirketlere bağlı ortaklıklardır. Bu şirketlerin Türkiye emisyonları ana ortaklıklarının emisyonlarıyla birleştirildiğinden, bu şirketleri de yanıt veriyor kabul ediyor, ama analizimize dahil etmiyoruz.

Sektörlerin yanıt oranlarında çeşitlilikler söz konusudur. Sağlık hizmetleri sektöründeki hiçbir şirket CDP'ye yanıt vermezken, altyapı hizmetleri şirketlerinin %50'si cevap vermiştir.

Şekil 2: Yanıt veren şirketlerin sektörlere göre dağılımı *

(*) Gönüllü olarak yanıt veren şirketler ile, ana şirketleri aracılığı ile yanıt veren şirketler hesaplamalara dahil edilmemiştir.

(AQ) Yanıt vermiş olan şirket

Şekil 3: Yanıt veren şirketlerin sayısı

- IMKB-100 içinden yanıt verenler
- IMKB-100 dışından yanıt verenler
- IMKB-100 içinden çok uluslu ana şirketleri aracılığı ile yanıt verenler

“Akenerji olarak, topluma karşı sorumluluğumuzun bilinciyle çevre kirliliğini önlemeye ve doğal kaynakları korumaya büyük önem vermekteyiz. Bu çerçevede yenilenebilir enerji yatırımlarına yönelerek, temiz ve sürdürülebilir bir enerji geleceğini desteklemekte; ürettiğimiz enerji ve sunduğumuz hizmet kadar, çevreye ve doğal hayata etkilerini de hassasiyetle değerlendirmekteyiz. Bu kapsamda dahil olduğumuz ‘Karbon Saydamlık Projesi’ ile sera gazı salımlarımızı ve iklim değişikliğiyle ilgili politikalarımızı açıklamak suretiyle bu hassasiyetimizin altını çizdiğimiz inancımız. Gelecek nesillere daha yaşanabilir bir dünya bırakabilmek adına, sektörümüze ve diğer şirketlere öncülük etmekten gurur duyuyoruz.”

**Ahmet Ümit Danışman,
Genel Müdür,
Akenerji**

2011 cevaplarında öne çıkanlar

“İklim değişikliği, çevresel bir mesele olmanın dışında günümüz sürdürülebilirlik kavramının başlıca konularındandır. Artan riskler ve fırsatlar göz önünde bulundurulduğunda, düşük karbon ekonomisinin bir gerekliliği olan sürdürülebilir karbon ve enerji stratejisinin geliştirilmesi ve entegrasyonu uzun vadeli bir sürdürülebilirlik politikasının ön koşulu olmalıdır. Karbon Saydamlık Projesi gibi projelerin finansal bir rehber olmanın dışında, küresel piyasalardaki farkındalığı arttırdığı ve şirketleri iklim değişikliği ve kaynak kullanımı konularında stratejiler geliştirmek açısından cesaretlendirdiği ifade edilebilir.”

Ahmet Kırman,
Genel Müdür,
Şişecam

CDP 2011 soru formundaki başlıca trendler ve yanıtlar şirketlerin yönetim stratejisi, hedefleri ve girişimleri, iletişimleri, iklim değişikliği riskleri, iklim değişikliği fırsatları ve emisyonlarına göre analiz edilmiş ve bunlara göre ilerleyen bölümlerde raporlanmıştır.

Yönetişim

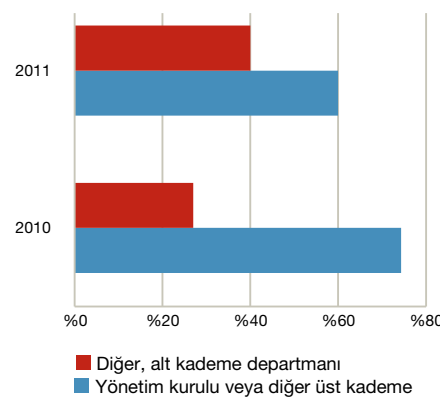
Şirketlerle iklim değişikliğiyle ilgili şu sorular yönetilmiştir:

1. Şirketlerinde iklim değişikliğiyle ilgili kimin sorumlu olduğu,
2. İklim değişikliği yönetimi performansı ile ilgili yönetime ne tür teşviklerin sunulduğu.

Aşağıdaki tabloda gösterildiği üzere, 2011’de yanıt veren şirketlerin %60’ı bu tarz sorumlulukları yönetim kurulu heyetine ya da yüksek seviye bir yürütme organına verirken, %40’ı bu sorumluluğu daha alt seviyedeki departmanlara vermektedir; 2010 yılı ile karşılaştırıldığında bu oranlar sırasıyla %73 ve %27’dir.

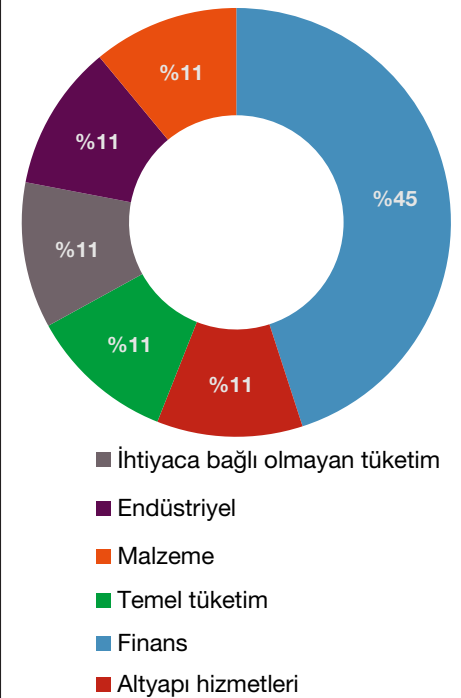
Yanıtlarda üst seviye üyeler olarak yönetim kurulu üyeleri, CEO ve iş alanına dair sürdürülebilirlik meselelerinden sorumlu olan diğer kıdemli çalışanlar belirtilmiştir.

Şekil 4: İklim değişikliğinden sorumlu kişi veya departmanın şirket içindeki seviyesi

Aşağıdaki şekilde de belirtildiği üzere, bir yönetim kurulu üyesine iklim değişikliği yönetimi ile ilgili sorumluluk veren şirketlerin %45’i (7) finans kuruluşları iken, bu oran diğer sektörler için %11’dir.

Şekil 5: İklim değişikliği yönetimi ile ilgili sorumluluğun yönetim kurulu üyesi seviyesinde görüldüğü şirketlerin sektörel dağılımı

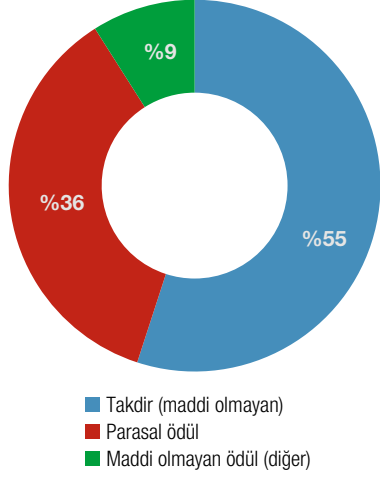

Yanıtlar Türkiye’nin finans sektöründe iklim değişiklikleri risklerine dair daha yüksek seviyede bir farkındalık olduğunu göstermekte; bu da onların yönetim tercihlerine yansımaktadır.

İncelenen şirketlerin %73’ü (11) iklim değişikliği konularının yönetimi ile ilgili teşvik sahibiyken dört şirket “teşvik sahibi olmadıklarını” belirtmiştir.

Şekil 6 bu 11 şirketteki teşvik türlerini göstermektedir. Dört şirket iklim değişikliği yönetimi performansı için maddi teşvikleri olduğunu belirtmiştir.

Figure 6: İklim değişikliği ile ilgili konularda sunulan teşvik çeşitleri

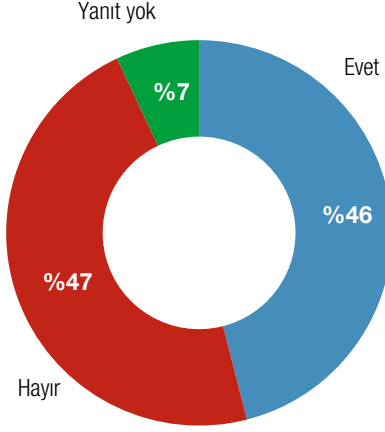
Strateji

CDP soru formu iklim değişikliğiyle ilgili risk yönetimi stratejileri ve iklim değişikliğinden doğan fırsatlarla ilgili bilgilerin açıklanmasını talep etmektedir. 11 şirket ya çok disiplinli risk yönetim süreçlerini bütünleştirdiğini ya da belirli bir risk yönetim sürecini benimsediklerini belirtmiştir. Dört şirket iklim değişikliğiyle ilgili belgelenmiş herhangi bir politika ya da süreçlerinin olmadığını ifade etmiştir.

Yanıt veren 15 şirketten 11'i iklim değişikliğinin iş stratejilerine dahil olduğunu söylemiş, dört şirket ise tersini belirtmiştir.

Şekil 7, iklim değişikliği etkileri hafifletme ve/veya uyumlaştırma ile ilgili ilave eylemleri teşvik etmek için politika oluşturan aktörlerle ilişki kuran şirket sayısını göstermektedir.

Şekil 7: Politika oluşturan aktörlerle iletişimde olan şirketler

Hedefler ve Girişimler

Üçüncü bölümde şirketlere raporlama yılı için emisyon azaltım hedefleri olup olmadığı soruldu. Ya "mutlak" ya da "yoğunluk" hedefleri olduğunu ifade eden şirketlerden, hedefleriyle ve raporlama yılı boyunca hedefe yönelik ilerlemeleriyle ilgili daha fazla bilgi vermeleri istendi. Eğer hiçbir hedef belirlenmemişse, azaltım hedefi belirlememe nedenlerini açıklamaları istendi. Yanıt veren şirketler harcadıkları doğal kaynakları ve karbon emisyonlarını düşürmek için çevresel hedefler belirlediklerini ifade etmişlerdir. Yanıt veren şirketlerin çoğunluğu düşük karbon enerjisine geçmek, karbonsuz ürün tasarımları geliştirmek ve toplam enerji tüketimini düşürmek için çevresel hedefler belirlemiştir. Aynı zamanda çalışan farkındalığını artırmak için çalışıklarının ve çevresel hedeflerinin periyodik olarak gözlemlendiğini ve gerektiğinde revize edildiğinin de altını çizmişlerdir.

"Yünsa olarak, Türkiye'de Sabancı Üniversitesi önderliğinde hayata geçirilen, dünyanın önde gelen girişimlerinden Karbon Saydamlık Projesi'nin katılımcısı olmaktan son derece memnunuz. Yünsa, tekstil sektöründeki ilk katılımcı olarak, bir kez daha bu konudaki öncü konumunu sergilemiştir. Bugün artık biliyoruz ki iklim değişikliğinin etki alanı dışında kalmak olanaksız. Çevreye duyarlı bir şirket olmanın öncü göstergelerinden biri de iklim değişikliğine olan etkilerimizi ölçmek ve mümkün olduğunca kontrol altında tutabilmektir. Yünsa, sektöründe dünya lideri olma yolunda, paydaşlarına karşı sosyal sorumluluklarını da göz ardı etmeden ilerlemektedir. Önümüzdeki dönemde de iç disiplinimizi korumaya ve Karbon Saydamlık Projesi'nde yer almaya devam edeceğiz."

Cem Çelikoğlu,
Genel Müdür,
Yünsa

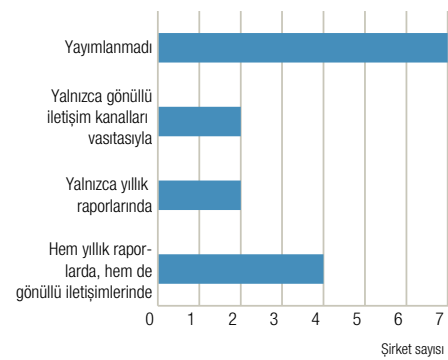
“Karbon Saydamlık Projesi (CDP), küresel iklim değişikliğiyle ilgili taahhüdümüzün önemli bir parçasıdır. CDP, sürekli geliştirme, derinleştirme ve çabalarımızı hızlandırma bakımından bizi yapıcı olarak zorlayan inanılmaz faydalı bir araç olmuştur. CDP 2011 Küresel 500 Raporu’nda yer almaktan gurur duyuyoruz ve gelecekte de bu raporun bir parçası olmayı umuyoruz.”

Ergun Özen,
CEO, Garanti Bankası

İletişim

İletişim bölümünde şirketlere bu raporlama yılında CDP raporlaması dışında iklim değişikliğine yönelik yaptıkları başka çalışmalar ve Sera Gazı emisyon performanslarıyla ilgili olarak başka bilgiler yayımlayıp yayımlamadıkları sorulmuştur. Aşağıda Şekil 8’de de görülebileceği üzere, şirketlerin çoğunluğu (7) CDP platformu dışında başka bir araç vasıtasıyla iklim değişikliğiyle ilgili bilgi yayımlamamışlardır. Öte yandan, yanıt veren dört şirket hem yıllık raporlarında hem de gönüllü iletişimlerinde bilgi yayımlamış; iki tanesi yalnızca yıllık raporlarında ve geri kalan iki tanesi de yalnızca gönüllü iletişimlerinde bilgi paylaşmışlardır. Gönüllü olarak yapılan iletişim çalışmalarının herhangi birinde iklim değişikliği bilgisi yayımlayan altı şirketten dördü bu yıl için halihazırda raporlarını tamamlamış ve ilgili raporları CDP yanıtlarına eklemişlerdir; öte yandan iki şirketin raporları bu soru formunun yanıt tarihi itibarıyla hazırlanmaktadır, bu sebeple de bu şirketler önceki yılın raporunu eklemişlerdir.

Şekil 8: CDP platformu dışında bir aracı ile iklim değişikliği politikalarını yayımlayan şirketler

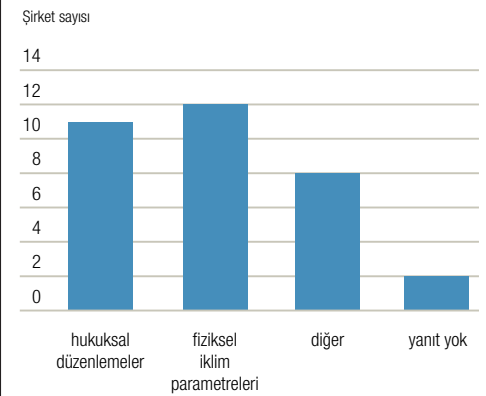
İklim Değişikliği Riskleri

İklim Değişikliği Riskleri CDP soru formunda üç kategoriye bölünmüştür: Hukuksal düzenlemelerle ilgili riskler, fiziksel riskler ve diğer riskler. Şirketlerin bu risklerle ilgili yanıtları aşağıda ayrı ayrı analiz edilmiştir.

İklim değişikliği, diğer gelişmekte olan ülkelere benzer şekilde Türkiye’deki şirketler için de çeşitli potansiyel riskleri doğurmaktadır. Bu riskler hukuksal düzenlemelerden kaynaklanan riskler ya da fiziksel riskler olabilir ve şirketler bu risklerle doğrudan ya da iş ortakları, tedarikçileri, müşterileri ve başka alanlardaki faaliyetleri aracılığıyla dolaylı olarak karşılaşabilirler.

Şirketler 2011’de, 2010 yılında olduğu gibi “fiziksel iklim parametrelerindeki değişikliklerden doğan riskler”in iklim değişikliğiyle ilişkili en önemli risk olduğunu bildirmişlerdir.

Şekil 9: Şirketlerin iklim değişikliği kaynaklı önemli riskler hakkındaki algısı

Şekil 9’da gösterildiği üzere, 11 şirket iklim değişikliğiyle ilişkili hukuksal düzenlemelere bağlı gereksinimlerin kendi endüstrileri için kayda değer riskler oluşturduğunu belirtmişlerdir. İklim değişikliğiyle ilgili düzenleme riskleri genel olarak, hükümetler tarafından

karara bağlanan, yürürlükteki ve oluşturulması beklenen ulusal, küresel ve çok taraflı politikalarından kaynaklanmaktadır. Yanıt veren şirketler, düzenlemeye dair belirsizliğin Türkiye’deki birçok şirket için önemli bir sorun teşkil ettiğine de işaret etmişlerdir. Ayrıca, yanıt verenlerin çoğunluğu, düzenlemeye dair esas riskin Türkiye’nin Kyoto Protokolünü (uluslararası anlaşmalar) imzalaması ve muhtemel karbon vergilerinin devreye sokulması olduğunu söylemişlerdir.

12 şirket, aşırı yağış değerleri ve kuraklıktaki değişime bağlı fiziksel gereksinimlerin onlar için en önemli riskler olduğunu ifade etmişlerdir. Tahmin edilemez olağanüstü hava olaylarından doğan hasar, aksama ve yer değişiklikleri doğrudan fiziksel risklere yol açmaktadır. Çoğu şirket operasyonel maliyetlerin artmasına, mallara olan talebin azalmasına ve üretim kapasitesinde aksamaya sebep olan olağanüstü hava olaylarının gittikçe sıklaşmasından doğan riskin altını çizmişlerdir.

Türk Telekomünikasyon A.Ş. kendi endüstrisi için en önemli risk faktörlerinden birisinin potansiyel bir emisyon üst sınır ve ticaret planından kaynaklanabilecek finansal risk olduğunu ifade etmiştir. Şirket, bu riski hafifletmek için yüksek verimli doğrultucu ve yenilebilir enerji kaynakları kullanarak tesis içi elektrik üretimi gibi çeşitli emisyon azatım girişimlerini hayata geçirmiştir.

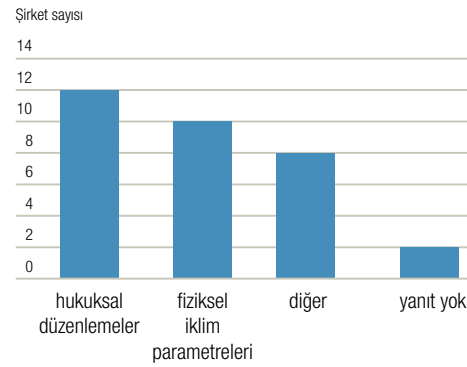
Sekiz şirket ise itibara dair risk, müşteri davranışlarında değişim ve mal ile hizmet taleplerinde değişikliğe sebep olabilecek pazar göstergelerindeki belirsizlik gibi çeşitli başka riskleri de sıralamışlardır. Sonuç olarak, iklim değişikliğine karşı eyleme geçmeyen ve düzenlemelere uyum sağlamayan şirketler itibarlarına yönelik risklerle karşı karşıya kalabileceklerdir.

İklim Değişikliği Fırsatları

İklim değişikliği her ne kadar çeşitli riskler doğursa da, iş dünyası için fırsatlar da sunmaktadır. Genel olarak, iklim değişikliğinin bir şirket üzerindeki etkisi o şirketin iş faaliyetlerinin türüne, coğrafi konumuna, tabi olduğu düzenleyici çevreye ve iklim değişikliğiyle alakalı konulara karşı önceden hareket ederek tedbir alma girişimlerinin yapıldığı pazara bağlıdır.

Aşağıda Şekil 10’da gösterildiği üzere, yanıt verenler tarafından en önemli fırsatın “düzenleme fırsatı” olduğu belirtilmiştir.

Şekil 10: İklim değişikliğinin şirketlere sunduğu fırsatlar

Yanıt veren 12 şirket, iklim değişikliğiyle ilgili düzenleme kararlarının endüstrileri için kayda değer fırsatlar sunduğuna işaret etmişlerdir.

Düzenlemeye dair fırsatlar, genellikle, iklim değişikliğine karşı yürürlükte olan ve oluşması beklenen yerel veya uluslararası resmi politikalara daha iyi cevap verebilme kapasitesinden doğmaktadır. Şirketlerin verdikleri yanıtlarda eğer uygulanırlarsa, iklim değişikliğiyle ilgili yerel düzenlemelerin bir fırsat olarak görülebileceği gibi, bir tehdit olarak da görülebileceğinin altını çizmiştir.

“Toplumla doğa arasındaki hassas dengeye saygılı, bugünün paydaşları yanında gelecek nesillerin de refahını gözetken kalıcı değer yaratmak Akbank kurumsal kültürünün ayrılmaz bir parçasıdır. Kuruluşundan bu yana sürdürülebilir değer yaratmaya odaklanan Akbank olarak, faaliyetlerimiz, iş süreçlerimiz, gerçekleştirdiğimiz ve desteklediğimiz kurumsal sosyal sorumluluk projeleriyle paydaşlarımızın ve gelecek nesillerin yaşam kalitesini artıran, kalıcı kılan çalışmalara öncülük ediyoruz. Bu vizyonla ülkemizde ve küresel platformda yürütülen mücadeleye aktif bir oyuncu olarak katılıyoruz. Türkiye’de ilk kez 2010 yılında hayata geçirilmesine öncülük ettiğimiz, dünyanın en geniş kapsamlı ve prestijli kurumsal çevre projesi olan Karbon Saydamlık Projesi’ne (CDP) verdiğimiz desteği sürdürüyoruz. İki sene üst üste, sürdürülebilir bir çevre bilinci hedefiyle global düzeyde en önemli çalışmalardan biri olan Karbon Saydamlık Projesi’nde dünya liderleri arasında yer almamız, bu yöndeki çalışmalarımızı ve kararlılığımızı güçlendiriyor.”

Ziya Akkurt,
Genel Müdür, Akbank

Fiziksel iklim parametrelerindeki değişikliklerle güdümlenen fırsatlar, iklim değişikliğinin, değişken hava örüntüsü gibi fiziksel etkilerinden kaynaklanmaktadır. Bu fırsatlara dair örnekler arasında belirli ürünler ve hizmetler için talep artışı veya üretim ve diğer iş alanları için iyileşen koşullar yer almaktadır. Finans kuruluşları, uygun ürünler ve hizmetler için artan talep (örneğin sigorta ürünleri) ve azalan operasyonel maliyetler gibi fırsatları raporlarında belirtmiştir.

Sekiz şirket iklim değişikliğiyle ilgili başka önemli fırsatların olabileceğini belirtmiştir.

Örneğin, Coca Cola İçecek A.Ş. enerji ve su verimliliklerini rekabette bir avantaj olarak görmektedir.

Yanıt veren başka şirketler tarafından belirlenen diğer fırsatlar arasında itibara dair fırsatlar, insani ve kültürel çevredeki değişimler, insani taleplerin artması ve tüketici davranışındaki değişimler bulunmaktadır.

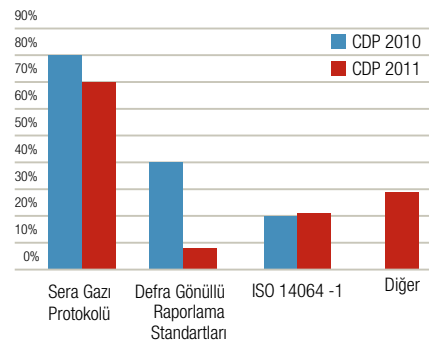
Emisyonlar

Yanıtlar, tüm sektörlerin sera gazı emisyon izlemesi ve düşük-karbon stratejilerini uygulamaya dair stratejiler geliştirilmesi için sistem kurmaya başladıklarını göstermektedir. Öte yandan, emisyon verisi toplamak ve Kapsam 1 ve Kapsam 2 emisyonlarını hesaplamak için kullanılan protokol ve metodolojiler şirketten şirkete değişmektedir. Şirketlerin çoğunluğunun sera gazı emisyonlarının raporlanması için 2009 – 2010 yıllarını baz alması, bu konuya ilginin son yıllarda arttığını göstermektedir. Bir diğer dikkate değer eğilim de doğrulamadır. CDP Türkiye'ye yanıt veren şirketlerin %40'ı (altı tanesi) Kapsam 1 ve Kapsam 2 emisyonlarını doğrulattıklarını bildirmişlerdir.

CDP soru formu, sera gazı emisyon veri toplama metodolojisi ve kullanılan

sera gazı ölçüm araçları hakkında bilgi talep etmektedir. Bunlar, hesaplama prosedürleri ve çerçevenin belirlenmesi, küresel ısınma potansiyelleri ve emisyon faktörlerinin kullanımını içermektedir ve yanıtların karşılaştırılmasını kolaylaştırmaktadır. Aşağıda Şekil 11'de gösterildiği üzere, en çok tercih edilen metodoloji Sera Gazı Protokolü'dür. Bazı şirketler faaliyet verilerini toplamak ve Kapsam 1 ve Kapsam 2 emisyonunu ölçmek için World Resource Intitute (WRI) Transport tool gibi birden fazla metod kullanmaktadır.

Şekil 11: Kapsam 1 ve Kapsam 2 emisyonlarının hesaplanması ve verilerinin toplanması aşamasında kullanılan metodlar

Doğrudan sera gazı emisyonları (Kapsam 1) şirketlerin üretim sürecinde oluşmaktadır. Kapsam 2 sera gazı emisyonları şirketin raporlama sınırları içerisinde gerçekleşmez, dolayısıyla "doğrudan olmayan emisyon" olarak kabul edilirler. Doğrudan olmayan diğer sera gazı emisyonları (Kapsam 3) bir kuruluşun sahip olmadığı ya da kontrol etmediği kaynaklardan gelen, fakat onun faaliyetleri sonucu oluşan emisyonlardır; örneğin, satın alınmış yakıtların, malların veya hammaddelerin imalatı, üretimi ve nakliyesi ya da satılan ürün ve hizmetlerin kullanımı ve şirkete ait olmayan ya da onun tarafından idare edilmeyen araçlarla yapılan iş seyahatleri.

Şirketlere toplam operasyonel maliyetlerindeki enerji tüketiminin yüzdesi soruldu. Yanıtlar %0'dan yüksek

“Akçansa, iklim değişikliği uyum ve azaltım eylemlerinin büyük önemini farkında olarak; iş stratejisini sürdürülebilirlik ve karbon yönetimi bakışıyla bütünleştirmek konusunda kararlıdır. İklim değişikliği ile mücadelede iş stratejimiz alternatif yakıt kullanımı, enerji verimliliği ve klinker kullanım oranının azaltımı gibi yenilikçi ve düşük karbonlu yatırımları kapsıyor. Bu doğrultuda gerçekleştirdiğimiz Atık Isıdan Enerji Üretim Tesisi ile Arıtma Çamuru projeleri sektörde diğer oyuncuların da takip ettiği sınıfının en iyi ve önemli örnekleri olmuştur. Atık Isıdan Enerji Üretim Tesisi Türkiye'deki ilk endüstriyel uygulama olmuş ve bir VER Projesi olarak Gold Standard tarafından onaylanmaya hak kazanmıştır. Sektörde öncü olmanın bilinciyle, 2010 yılında 2007-2009 yılı Sürdürülebilirlik Raporunda çevresel, sosyal ve ekonomik performans ve hedeflerimizi açıklamıştık. CDP raporu da karbon yönetimi konusundaki performans ve hedefimizi paylaşmak için büyük bir fırsat olmuştur.”

Hakan Gürdal,
Genel Müdür, Akçansa

“Zorlu Enerji Grubu olarak, iklim değişikliğiyle enerji üretimi arasındaki kritik ilişkinin sorumluluğuyla hareket ediyor; enerji arzının güvenli ve sürdürülebilir olması için, temiz enerji kaynaklarına öncelik veren büyüme stratejimizle doğru enerji üretimine odaklanıyoruz. Karbon Saydamlık Projesi, bu alandaki kararlılığımızın ve şeffaflığımızın önemli bir göstergesidir. Projeye katılan ilk Türk enerji şirketi olarak, sera gazı salımları ile iklim değişikliğine yönelik stratejilerimizi kamuoyu ve yatırımcılara açıkladık. Önümüzdeki dönemde de bu konudaki şeffaflık ilkemizi koruyacağız. Risk yönetimi için araçlar geliştirilmesine yönelik hazırlıklarımızı sürdürüyor ve iklim değişikliği konusunda kurumsal yapımızı güçlendiriyoruz. İklim değişikliği karşısındaki etik iş anlayışımız ile ekolojik ve sosyal adaleti gözetken sorumlu hareket biçimini hedefleyen uyum ve mücadelemizden ödün vermeyeceğiz.”

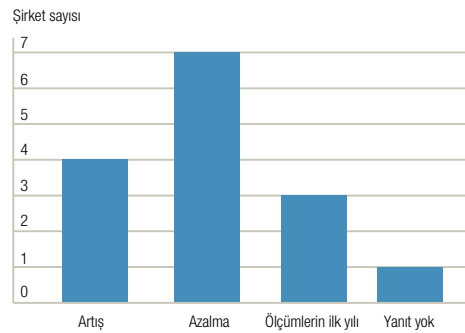
Arif Özozan,
Genel Müdür,
Zorlu Enerji

ama %5'ten az veya eşit diyenlerden, %95'ten fazla ama %100'den düşük veya eşit diyenlere kadar uzanan bir çeşitlilik göstermiştir; bu soruya cevap veren 13 şirket için sonuç ortalama %25-30 olmuştur.

Aşağıda Şekil 12'de gösterildiği üzere, şirketlere mutlak emisyonlarındaki değişiklikler sorulmuştur. Bu soruya yanıt veren 14 şirketten üçü, bu yılın emisyon tahminlerinin ilk yılı olduğunu söylemiştir. Bu şirketler dışarıda tutulduğunda, yanıt veren şirketlerin %64'ü önceki yıla göre mutlak emisyonlarının (Kapsam 1 ve Kapsam 2 bir arada) geçen yıla göre düştüğünü belirtmişlerdir; bu da emisyon azaltım stratejileri için kayda değer bir ilerlemeyi ortaya koymaktadır.

Son olarak, halihazırda katılan bir şirket ve gelecek iki yıl içinde katılmayı planlayan iki şirket haricinde, şirketlerin çoğunluğu önümüzdeki iki yıl boyunca herhangi bir emisyon ticaret planına katılmayı düşünmemektedir.

Şekil 12: Mutlak emisyonlardaki değişim (Kapsam 1 ve 2 toplamı)

Sonuçlar

Yukarıdaki sunuş bölümünde de bahsedildiği üzere, 2010 yılında iklim değişikliği politikaları ve karbon emisyonlarını açıklamaları için İMKB-50 endeksi şirketleri CDP aracılığıyla davet edilmiştir. 2011 yılında örneklem İMKB-100 şirketlerini içerecek şekilde genişletilmiş, ancak Türkiye'deki büyük şirketlerin birçoğu da listede yer almamıştır. Bu durum listelenmiş şirketlerin bilgi açıklamasına istekli olmamalarına sebep olmuş, zira daha fazla saydam olmanın listelenmeyen şirketlerin karşısında kendilerine rekabetsel bir dezavantaj oluşturabileceği düşüncesinin yaygın olduğu görülmüştür. Yine de, yanıt veren şirketlerin sayısı örneklemin genişlemesine bağlı olarak (toplam yanıt oranındaki küçük bir düşüşle birlikte) 10'dan 17'ye çıkmıştır. Bu, iş dünyasında iklim değişikliği ve karbon emisyonlarına yönelik farkındalığın arttığını ve gelişmeye yer olduğunu göstermektedir.

Son olarak, ikinci yılın raporunun analizine başlarken, şirketler tarafından iklim değişikliğine karşı yürütülen eylemlerin – bu tür faaliyetleri teşvik etmek adına – tanıtımı ile artan zorlukların doğası ile kapsamının vurgulanması arasındaki dengeyi sağlamaya çalıştığımızı belirtmek isteriz.

Ernst & Young Türkiye Mustafa Çamlıca, Ülke Başkanı

Ernst & Young Türkiye olarak, CDP Türkiye 2011 raporunun yazım sponsoru olmaktan büyük memnuniyet duymaktayız. Geçtiğimiz yıl, İMKB-50 şirketlerinin katılımı ile hazırlanmış olan rapor, 2011 yılında İMKB-100 şirketlerinden gelen cevapları kapsayacak şekilde hazırlanmıştır.

CDP Türkiye 2011 raporu, ikinci senesi olması sebebiyle karşılaştırılabilir bilgiler içermektedir. Ayrıca, bu yıl, anket sorularının yanıtlanma düzeyinin ölçüldüğü ilk dönemdir. Söz konusu ölçüm, Global Puanlama Metodolojisi'ne uygun olarak, şirketlerin iklim değişikliği yönetim performansından ziyade, verilen cevapların kalitesi üzerine yapılmıştır. Cevap veren şirketlerin %25'i Global Puanlama Metodolojisi'nin üst sınırında (>70) puan almıştır. CDP raporlarının yayımlandığı ülkeler ile kıyaslandığında, katılım gösteren şirket sayısının istenilen seviyede olmamasına karşın, cevap veren şirketlerin %25'inin yüksek seviyede puan alması oldukça kayda değerdir.

Günümüzde sürdürülebilirlik ve iklim değişikliği stratejileri, gerek risk, gerekse fırsat bakımından, 'sahip olunması iyi' olmaktan ziyade 'sahip olunması gerekli' olarak nitelendirilmekte ve bu konu şirketlerin üst yönetimlerinin gündeminde yer almaktadır. 16 ülkeden 300 üst düzey

yöneticinin katıldığı uluslararası bir çalışmanın¹ sonuçlarına göre, yönetim kurulu ve yöneticilerin, iklim değişikliği stratejileri ile teşvik ve performans anlamında şeffaf bir raporlama gereksiniminin farkında olduğu açıkça görülmektedir. Ayrıca yine bu çalışma, liderlerin, iklim değişikliğine verilen cevapların hayata geçirilmesinde kritik bir faktör olduğunu gözler önüne sermektedir. Aynı şekilde, CDP Türkiye 2011 raporunun sonuçları da bu durumu destekler nitelikte olup, İMKB-100 şirketlerinin, iklim değişikliği konularında, yönetim kurulu veya üst düzey yönetici seviyesinde görevlendirme yaptığını göstermektedir.

İklim değişikliği ve sürdürülebilirlik konularının üst düzey yönetimlerin gündeminde olması ve regülasyondan bağımsız olarak; şirketlere gün geçtikçe iş ortaklarından iklim değişikliği konularında daha fazla bilgi paylaşımı için gelecek baskılarla, gizlilik ve/veya yeterli veriye sahip olunmaması gibi sebeplerden dolayı düşük olan katılım düzeyinin önümüzdeki yıllarda artacağını ve dolayısı ile daha fazla bilgi paylaşımının sağlanacağını ümit ediyoruz.

¹ Action Amid Uncertainty business response to climate change www.ey.com/ccassexecutivesurvey.

Geleceğe Bakış

“Türkiye Karbon Saydamlık Projesine Gıda ve İçecek Sektöründen katılan ilk şirket olmaktan büyük memnuniyet duyuyoruz. Karbon emisyonlarını azaltmayı bir öncelik olarak belirledik ve her geçen yıl emisyonlarımızı azaltıyoruz. 2007 yılında Türkiye’de üretim faaliyetlerinden kaynaklı karbon emisyonlarını raporlayan ilk şirket olmuştuk. Küresel iklim değişikliğinin şirketimiz, tedarik zincirimiz ve içinde bulunduğumuz toplum için ciddi riskler yarattığını biliyoruz. Enerji kaynaklarımızı optimize ederek ve üretim ve dağıtım faaliyetlerimizde enerji verimliliğini artırarak üzerimize düşen sorumluluğu yerine getirmek için sürekli çalışıyoruz.”

Michael A. O’Neill,
CEO, Coca-Cola İçecek

Düşük karbonlu büyümeyi destekleyici unsurlardan biri, iklim değişikliği risklerini daha iyi yöneten şirketlere yatırım ve hibeler vasıtasıyla gerçekleşen finans akışını arttırmaktır. Türkiye’nin iklim değişikliğinin etkilerine maruz kaldığında olacaklar konusundaki bilincin artması ve dünya çapındaki acil çözüm arayışı, Türkiye’deki özel sektörün bu konuyu giderek artan şekilde önemsemesini sağlıyor. Güçlü büyüme hedefleri ve kalkınma için ayrılan bütçe, Türkiye’nin özel sektörünün düşük karbonlu ekonomiye yatırım yapması için büyük olanaklar yaratıyor.

CDP’nin Türkiye’deki faaliyetleri, Türk şirketlerinin iklim değişikliği stratejilerini ve performanslarını sistematik bir çerçeve içerisinde değerlendirmelerine olanak tanımaktadır. Aşağıda, CDP’nin Türkiye’de olumlu bir etki yaratarak Türkiye’nin Ulusal İklim Değişikliği Stratejisine katkıda bulunabilmesi için aşılması gereken Türkiye’ye özel bazı sorunlara değinilmektedir.

Hisse senedi piyasası, Türkiye’de özel sektörü tam olarak temsil etmemekte, banka kredileri özel sektörün en önemli finansman kaynağını sağlamaktadır. Bunun yanı sıra, Türkiye’de şirket sahiplerinin çoğu fiziksel varlıklarını (örn: üretim şirketlerini) özel mülkiyetlerinde tutmayı tercih etmektedirler. Çoğunlukla, bu üretim şirketlerinin pazarlama ve satış işlevleri ise ayrı bir kuruluş bünyesinde yürütülmekte ve borsada işlem görmektedir. Fabrikalar ve diğer üretim tesisleri ise kişilerin özel mülkiyeti altında tutulmaktadır. Bunun sonucu olarak, iklim değişikliği ile mücadelede kritik sektörler CDP Türkiye örnekleminin dışında kalmaktadır. Bunun önüne geçebilmek için (a) borsada yer almayan şirketlerin CDP’ye katılmaları için teşvikler yaratmamız, (b) Türkiye’de finansmanın ana kaynağı olan bankaların

bu konudaki bilgilerini ve duyarlılıklarını arttırarak, finansman kararlarını verirken CDP verilerini kullanmalarını teşvik etmemiz gerekiyor.

Uluslararası şirketlerin tedarik zincirlerinden kaynaklanan karbon salımlarını düşürmeye olan ilgisi giderek artıyor. Wal-Mart, Dell ve PepsiCo’nun da içinde yer aldığı 50 kadar şirket CDP aracılığı ile tedarikçilerinden iklim değişikliği ile ilgili bilgi topluyor. Bu şirketlerin tedarik zincirleri içinde yer alan Türk şirketleri de, bu program kapsamında tedarikçi olarak CDP’den davet alıyorlar.

CDP’nin Türkiye’deki faaliyetleri, şirketlerin iklim değişikliğinin getirdiği riskler ve sunduğu olanakların farkına vararak rekabet avantajı yaratmaları için bir imkan sunuyor. Bunun için Türkiye’de şunlara ihtiyaç duyulmaktadır: (a) uluslararası tedarik zincirlerindeki paylarına göre öncelikli sektörleri belirlemek, (b) öncelikli sektörler içinde bilinç yükseltmek ve kapasite geliştirmek, (c) iklim değişikliği ile ilgili ölçüm ve yönetim stratejileri geliştirme ve uygulama konusunda onlara destek vermek ve (d) saydamlık politikalarını CDP aracılığı ile teşvik ederek uluslararası pazarda görünürlüklerini ve rekabet güçlerini arttırmak.

Akbank sponsorluğu ve Ernst & Young Türkiye’nin rapor desteği ile CDP Yatırımcı Programı’nın Türkiye’deki varlığı, ve İngiltere Hükümeti – Refah Fonu’ndan yukarıdaki zorlukları aşmak amacıyla alınan ek fonun desteği ile önümüzdeki yıllarda da Türkiye’deki faaliyetlerimizi genişletmeyi hedefliyoruz.

Ek I: Şirketlerin emisyon ve sektör bilgileri

Tabloda kullanılan kısaltmaların açıklamalarını 36'ncı sayfada bulabilirsiniz.

Şirket	Sektör	2011 Yanıt durumu	2010 Yanıt durumu	izin durumu	Kapsam 1	Kapsam 2	Kapsam 3
ADVANSA SASA POLYESTER SANAYİ A.Ş.	Malzeme	NR	X				
AFYON ÇİMENTO SANAYİ T.A.Ş.	Malzeme	NR	X				
AKBANK T.A.Ş.	Finans	AQ	AQ	NP	Açıklandı	Açıklandı	Açıklandı
AKENERJİ ELEKTRİK ÜRETİM A.Ş.	Altyapı hizmetleri	AQ	NR	NP	Açıklandı		
AKSA AKRİLİK KİMYA SANAYİİ A.Ş.	Malzeme	DP	X				
AKSİGORTA A.Ş.	Finans	DP	DP				
ALARKO HOLDİNG	Finans	NR	X				
ALBARAKA TÜRK	Finans	DP	X				
ANADOLU ANONİM TÜRK SİGORTA ŞİRKETİ	Finans	NR	DP				
ANADOLU EFES BİRACILIK VE MALT SANAYİİ A.Ş.	Temel tüketim	DP	DP				
ANADOLU HAYAT EMEKLİLİK	Finans	NR	X				
ARÇELİK A.Ş.	İhtiyaca bağlı olmayan tüketim	NR	DP				
ASELSAN ELEKTRONİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Endüstriyel	NR	X				
ASYA KATILIM BANKASI A.Ş.	Finans	NR	NR				
AYGAZ A.Ş.	Altyapı hizmetleri	NR	DP				
BAGFAŞ BANDIRMA GÜBRE FABRİKALARI A.Ş.	Malzeme	AQ	AQ		Açıklandı	Açıklandı	Açıklandı
BANVİT BANDIRMA VİTAMİNLİ YEM SANAYİİ A.Ş.	Temel tüketim	DP	X				
BİM BİRLEŞİK MAĞAZALAR A.Ş.	Temel tüketim	NR	NR				
BSH EV ALETLERİ SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	İhtiyaca bağlı olmayan tüketim	DP	X				
ÇELEBİ HAVA SERVİSİ A.Ş.	Endüstriyel	NR	X				
COCA-COLA İÇECEK A.Ş.	Temel tüketim	AQ	DP		Açıklandı	Açıklandı	Açıklandı
DEVA HOLDİNG A.Ş.	Sağlık hizmetleri	NR	X				
DOĞAN GAZETECİLİK	İhtiyaca bağlı olmayan tüketim	NR	X				
DOĞAN ŞİRKETLER GRUBU HOLDİNG A.Ş.	Endüstriyel	DP	DP				
DOĞAN YAYIN HOLDİNG A.Ş.	İhtiyaca bağlı olmayan tüketim	DP	DP				
DOĞUŞ OTOMOTİV	İhtiyaca bağlı olmayan tüketim	DP	X				
ECZACIBAŞI YATIRIM HOLDİNG ORTAKLIĞI A.Ş.	Finans	DP	X				
EGE GÜBRE SANAYİİ A.Ş.	Malzeme	NR	X				
EGE SERAMİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Malzeme	NR	X				
EİS ECZACIBAŞI İLAÇ, SİNİİ VE FİNANSAL YATIRIMLAR SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Sağlık hizmetleri	DP	DP				
ENKA İNŞAAT VE SANAYİ A.Ş.	Endüstriyel	NR	NR				
EREĞLİ DEMİR VE ÇELİK FABRİKALARI T.A.Ş.	Malzeme	DP	DP				
FENERBAHÇE SPORİF HİZMETLER SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	İhtiyaca bağlı olmayan tüketim	DP	X				
FİNANS FİNANSAL KİRALAMA A.Ş.	Finans	NR	X				
FORD OTOMOTİV SANAYİ A.Ş.	İhtiyaca bağlı olmayan tüketim	DP	DP				
FORTIS BANK A.Ş.	Finans	NR	X				
GALATASARAY SPORİF SİNİİ VE YATIRIMLAR A.Ş.	İhtiyaca bağlı olmayan tüketim	NR	X				
GLOBAL YATIRIM HOLDİNG A.Ş.	Finans	NR	X				

Şirket	Sektör	2011 Yanıt durumu	2010 Yanıt durumu	İzin durumu	Kapsam 1	Kapsam 2	Kapsam 3
GOLDAŞ KUYUMCULUK SANAYİ İTHALAT İHRACAT A.Ş.	Malzeme	NR	X				
GÖLTAŞ GÖLLER BÖLGESİ ÇİMENTO SAN. VE TİC.A.Ş.	Malzeme	NR	X				
GSD HOLDİNG A.Ş.	Finans	NR	X				
GÜBRE FABRİKALARI T.A.Ş.	Malzeme	NR	NR				
HÜRRİYET GAZETECİLİK VE MATBAACILIK A.Ş.	İhtiyaca bağlı olmayan tüketim	NR	NR				
İHLAS EV ALETLERİ İMALAT SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	İhtiyaca bağlı olmayan tüketim	NR	NR				
İHLAS HOLDİNG	Finans	NR	X				
İPEK MATBAACILIK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Malzeme	NR	X				
İŞ FİNANSAL KİRALAMA A.Ş.	Finans	NR	X				
İŞ GAYRİMENKUL YATIRIM ORTAKLIĞI A.Ş.	Finans	NR	X				
İŞIKLAR YATIRIM HOLDİNG A.Ş.	Finans	NR	X				
İTTİFAK HOLDİNG	Finans	NR	X				
KARDEMİR KARABÜK DEMİR ÇELİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Malzeme	AQ	AQ	NP	Açıklandı	Açıklandı	
KARSAN OTOMOTİV SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	İhtiyaca bağlı olmayan tüketim	NR	X				
KARTONSAN KARTON SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Malzeme	NR	X				
KOÇ HOLDİNG A.Ş.	Endüstriyel	NR	DP				
KONYA ÇİMENTO SANAYİ A.Ş.	Malzeme	NR	X				
KOZA ALTIN İŞLETMELERİ A.Ş.	Malzeme	NR	X				
KOZA ANADOLU METAL MADENCİLİK İŞLETMELERİ A.Ş.	Endüstriyel	NR	NR				
MARTİ OTEL İŞLETMELERİ A.Ş.	İhtiyaca bağlı olmayan tüketim	NR	X				
METRO TİCARİ VE MALİ YATIRIMLAR A.Ş.	Finans	NR	X				
MİGROS TİCARET A.Ş.	Temel tüketim	NR	X				
MONDİ TİRE KUTSAN KAĞIT VE AMBALAJ SANAYİ A.Ş.	Malzeme	AQ(SA)	X				
NET HOLDİNG A.Ş.	İhtiyaca bağlı olmayan tüketim	NR	NR				
NET TURİZM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.	İhtiyaca bağlı olmayan tüketim	NR	X				
NORTEL NETWORKS NETAŞ TELEKOMÜNİKASYON A.Ş.	İletişim hizmetleri	NR	X				
OTOKAR OTOMOTİV VE SAVUNMA SANAYİ A.Ş.	İhtiyaca bağlı olmayan tüketim	NR	X				
PARK ELEKTRİK ÜRETİM MADENCİLİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Enerji	NR	X				
PERA GAYRİMENKUL YATIRIM ORTAKLIĞI A.Ş.	Finans	NR	X				
PETKİM PETROKİMYA HOLDİNG A.Ş.	Malzeme	AQ	AQ	NP	Açıklandı	Açıklandı	
PETROL OFİSİ A.Ş.	Enerji	NR	DP				
PINAR SÜT MAMULLERİ SANAYİ A.Ş.	Temel tüketim	DP	X				
REYSAŞ TAŞIMACILIK VE LOJİSTİK TİCARET A.Ş.	Endüstriyel	NR	X				
SABANCI HOLDİNG A.Ş.	Finans	AQ	AQ	NP	Açıklandı	Açıklandı	Açıklandı
ŞEKERBANK T.A.Ş.	Finans	AQ	AQ	NP	Açıklandı	Açıklandı	
SELÇUK ECZA DEPOSU TİCARET VE SANAYİ A.Ş.	Sağlık hizmetleri	NR	NR				
SİNPAŞ GAYRİMENKUL YATIRIM ORTAKLIĞI A.Ş.	Finans	NR	DP				
T.GARANTİ BANKASI A.Ş.	Finans	AQ	AQ		Açıklandı	Açıklandı	Açıklandı

Şirket	Sektör	2011 Yanıt durumu	2010 Yanıt durumu	izin durumu	Kapsam 1	Kapsam 2	Kapsam 3
T.İŞ BANKASI A.Ş.	Finans	DP	DP				
T.SINAI KALKINMA BANKASI A.Ş.	Finans	AQ	AQ		Açıklandı	Açıklandı	Açıklandı
T.ŞİŞE VE CAM FABRİKALARI A.Ş.	İhtiyaca bağlı olmayan tüketim	AQ	NR	NP	Açıklandı	Açıklandı	
TAT KONSERVE SANAYİİ A.Ş.	Temel tüketim	NR	X				
TAV HAVA LİMANLARI HOLDİNG A.Ş.	Endüstriyel	AQ	AQ		Açıklandı	Açıklandı	
TEKFEN HOLDİNG A.Ş.	Endüstriyel	NR	DP				
TEKSTİL BANKASI A.Ş.	Finans	DP	X				
TESCO KİPA	İhtiyaca bağlı olmayan tüketim	AQ(SA)	X				
TOFAŞ TÜRK OTOMOBİL FABRİKASI A.Ş.	İhtiyaca bağlı olmayan tüketim	NR	DP				
TRAKYA CAM SANAYİİ A.Ş.	Endüstriyel	NR	NR				
TÜPRAŞ-TÜRKİYE PETROL RAFİNERİLERİ A.Ş.	Enerji	NR	DP				
TURCAS PETROL A.Ş.	Enerji	DP	DP				
TÜRK EKONOMİ BANKASI A.Ş.	Finans	AQ	AQ		Açıklandı	Açıklandı	Açıklandı
TÜRK HAVA YOLLARI A.O.	Endüstriyel	NR	NR				
TÜRK TELEKOMÜNİKASYON A.Ş.	İletişim hizmetleri	AQ	IN		Açıklandı	Açıklandı	Açıklandı
TURKCELL İLETİŞİM HİZMETLERİ A.Ş.	İletişim hizmetleri	NR	DP				
TÜRKİYE HALK BANKASI A.Ş.	Finans	NR	DP				
TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI T.A.O.	Finans	NR	NR				
ÜLKER BİSKÜVİ SANAYİ A.Ş.	Temel tüketim	NR	NR				
VESTEL BEYAZ EŞYA SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	İhtiyaca bağlı olmayan tüketim	DP	X				
VESTEL ELEKTRONİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	İhtiyaca bağlı olmayan tüketim	DP	DP				
YAPI KREDİ SİGORTA A.Ş.	Finans	NR	X				
YAPI VE KREDİ BANKASI A.Ş.	Finans	NR	DP				
ZORLU ENERJİ ELEKTRİK ÜRETİM A.Ş.	Enerji	AQ	X		Açıklandı	Açıklandı	Açıklandı
AKÇANSA ÇİMENTO SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Malzeme	VAQ	X		Açıklandı	Açıklandı	Açıklandı
BRİSA BRIDGESTONE SABANCI LASTİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Malzeme	VAQ	X	NP	Açıklandı	Açıklandı	Açıklandı
YÜNİSA YÜNLÜ SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Malzeme	VAQ	VAQ	NP	Açıklandı	Açıklandı	Açıklandı

Ek I'de kullanılan kısaltmalar

Anahtar:

AQ Yanıt verdi

AQ(SA) Bağılı olduğu ana şirket üzerinden yanıt verdi.

DP Yanıt vermeyi reddetti

IN Cevap durumu hakkında bilgi verdi.

NP Yanıt verdi, fakat cevaplarını kamuya açıklamamayı tercih etti.

NR Yanıt vermedi.

X 2010'da örnekleme içinde yer almadı.

Ek II: Dünyada Ana eğilimler¹

Bu tablo, CDP 2011 sonuçlarını coğrafya veya endüstriye göre özetlemektedir.²

		Örnekleme: coğrafya/şirket sayıları															
Ana Eğilim Göstergeleri		Asya (JHÇK hariç) 170 ⁴	Avustralya 200	Benelüks 150 ^{**}	Brezilya 80	Kanada 200	Orta ve Doğu Avrupa 100	Çin 100	Yükselen Piyasalar 800	Avrupa 300	FTSE Tüm Dünya 800	Fransa 250	Almanya ve Avusturya 250*	Global 500	Global Elektrik Hizmetleri 250	Global Ulaşım 100	İber Yarımadası 125
Yönetişim	CDP 2011'e yanıt verme oranı (%) ³	26	50	35	67	54	22	11	36	91	80	35	51	81	39	49	40
	CDP 2011'e yanıt veren şirket sayısı ³	45	101	52	53	108	22	11	287	272	625	87	128	405	98	49	50
	İklim değişikliği ile ilgili sorumluluğun Yönetim kurulu seviyesinde olduğu şirketler (%)	65	76	79	78	57	33	64	71	85	72	77	63	73	78	69	79
	İklim değişikliği ile ilgili konularda teşvik sunan şirketlerin oranı (%)	49	53	60	46	44	25	82	55	70	71	63	38	72	62	69	56
Strateji	İklim değişikliği ile ilgili konuları iş stratejilerine dahileden şirketlerin oranı (%)	84	84	89	80	73	50	73	79	92	89	88	69	90	93	88	96
	İklim değişikliğinin etkilerin hafifletmek veya uyumu hızlandırmak için politika geliştiren aktörlerle ilişki kuran şirketlerin oranı (%)	67	75	79	70	63	17	36	67	84	81	76	54	84	91	84	71
Hedefler ve Girişimler	Emisyon azaltım hedefi belirlemiş olan şirketlerin oranı (%)	67	46	68	30	34	50	27	55	81	77	69	48	76	62	73	65
	Mutlak emisyon azaltım hedefi belirlemiş olan şirketlerin oranı (%)	42	26	40	26	16	25	9	32	42	45	33	28	44	41	33	31
	Raporlama yılında aktif olan emisyon azaltım girişimleri bulunan şirketlerin oranı (%)	91	89	91	83	88	50	82	83	97	95	95	73	97	87	94	94
	Ürün ya da servislerinin, üçüncü kişilerin emisyon azaltım faaliyetlerini destekler nitelikte olduğunu belirten şirketlerin oranı (%)	63	60	66	59	54	25	45	54	69	70	65	62	70	80	59	79
Riskler ve Fırsatlar	Hukuksal düzenlemelerin kendileri için bir risk yaratabileceğini belirten şirketlerin oranı (%)	77	82	77	76	67	50	55	77	80	76	81	55	79	94	86	85
	Hukuksal düzenlemelerin kendileri için bir risk yaratabileceğini belirten şirketlerin oranı (%)	77	76	83	83	69	50	55	76	88	79	88	67	81	91	80	88
Emisyon verileri	Mutlak emisyon değerleri (Kapsam 1 ve 2) geçen yıla oranla, emisyon azaltım faaliyetlerinin sonucu olarak azalan şirketlerin oranı (%)	30	28	47	11	29	33	9	31	48	46	35	19	48	23	33	52
	Kapsam 1 emisyon ölçümlerini bağımsız olarak tasdik ettiren şirketlerin oranı (%) ⁶	47	45	70	43	34	33	9	48	74	62	64	40	67	68	61	77
	Kapsam 2 emisyon ölçümlerini, herhangi bir oranda, bağımsız olarak tasdik ettiren şirketlerin oranı (%) ⁶	51	45	66	41	21	25	0	47	69	58	53	34	61	34	53	73

Örneklem: coğrafya/şirket sayıları

Hindistan 200	İrlanda 40	İtalya 100*	Japonya 500	Kore 200	Latin Amerika 50	Yeni Zelanda 50	İskandinavya 260*	Rusya 50	Güney Afrika 100	İsviçre 100	Türkiye 100	UK FTSE 350	US S&P 500	Toplam ⁵	Ana Eğilim Göstergeleri	
28	49	34	41	47	58	42	55	8	83	59	17	69	68	N/A	CDP 2011'e yanıt verme oranı (%) ³	
56	19	34	205	94	29	21	143	4	83	59	17	240	340	2057	CDP 2011'e yanıt veren şirket sayısı ³	
78	68	59	91	62	73	60	65	67	90	69	60	93	49	68	İklim değişikliği ile ilgili sorumluluğun Yönetim kurulu seviyesinde olduğu şirketler (%)	Yönetişim
49	47	47	71	55	32	45	46	33	55	37	67	65	63	55	İklim değişikliği ile ilgili konularda teşvik sunan şirketlerin oranı (%)	Yönetişim
87	68	81	88	74	73	70	87	33	77	75	73	80	78	79	İklim değişikliği ile ilgili konuları iş stratejilerine dahileden şirketlerin oranı (%)	Strateji
73	53	66	77	65	68	45	73	33	77	61	47	73	70	68	İklim değişikliğinin etkilerin hafifletmek veya uyumu hızlandırmak için politika geliştiren aktörlerle ilişki kuran şirketlerin oranı (%)	Strateji
49	47	66	94	57	32	50	67	33	51	58	33	66	65	60	Emisyon azaltım hedefi belirlemiş olan şirketlerin oranı (%)	Hedefler ve Girişimler
7	26	47	69	33	23	35	32	33	26	24	33	32	40	36	Mutlak emisyon azaltım hedefi belirlemiş olan şirketlerin oranı (%)	Hedefler ve Girişimler
91	89	91	94	59	86	70	89	67	94	88	73	93	90	87	Raporlama yılında aktif olan emisyon azaltma girişimleri bulunan şirketlerin oranı (%)	Hedefler ve Girişimler
56	32	59	72	53	59	40	73	67	54	61	53	56	60	59	Ürün ya da servislerinin, üçüncü kişilerin emisyon azaltım faaliyetlerini destekler nitelikte olduğunu belirten şirketlerin oranı (%)	Hedefler ve Girişimler
76	68	75	90	70	73	70	77	33	96	58	73	80	63	73	Hukuksal düzenlemelerin kendileri için bir risk yaratabileceğini belirten şirketlerin oranı (%)	Riskler ve Fırsatlar
87	58	78	82	63	73	50	80	67	91	68	80	77	63	73	Hukuksal düzenlemelerin kendileri için bir risk yaratabileceğini belirten şirketlerin oranı (%)	Riskler ve Fırsatlar
18	32	41	40	40	9	25	39	33	40	31	33	40	38	33	Mutlak emisyon değerleri (Kapsam 1 ve 2) geçen yıla oranla, emisyon azaltım faaliyetlerinin sonucu olarak azalan şirketlerin oranı (%)	Emisyon verileri
40	63	72	35	53	59	40	51	33	49	39	33	49	42	45	Kapsam 1 emisyon ölçümlerini bağımsız olarak tasdik ettiren şirketlerin oranı (%) ⁶	Emisyon verileri
42	53	59	37	54	50	40	43	0	50	37	27	46	37	40	Kapsam 2 emisyon ölçümlerini, herhangi bir oranda, bağımsız olarak tasdik ettiren şirketlerin oranı (%) ⁶	Emisyon verileri

1. Ana eğilimler tablosu sorulara verilen yanıtlara, detaylı açıklamalarına bakılmadan hazırlanmıştır. Bu sonuçlar, 7 Eylül 2011 itibarıyla internet üzerinden verilen şirket yanıtları esas alınarak hesaplanmıştır, bu tarihten sonra tamamlanan şirket yanıtları veya yapılan değişiklikleri yansıtmamaktadır. Güncel sonuçlara ulaşmak için, CDP'nin internet sitesini ziyaret edebilirsiniz.

2. Bazı durumlarda, örnekteki yer alan toplam şirket sayıları, birleşmeler, devralmalar vb. nedeniyle örneklem isimleriyle farklılık gösterebilir.

3. İnternet dışı yanıtları ve ana şirketler vasıtasıyla verilen dolaylı yanıtları da içermektedir. Bunun dışındaki tüm ana eğilim değerleri, sadece internet üzerinden verilerle direkt şirket yanıtları esas alınarak hesaplanmıştır.

4. Japonya, Hindistan, Çin ve Kora dışında kalan Asya ülkeleri.

5. Belirlenen coğrafi ve endüstriyel örneklem dışındaki kalan yanıtları da içermektedir.

6. Bu sayıların yanıtların tamamlandığı tarihte tasdik ettirme süreçleri henüz tamamlanmamış olan şirketler de dahil edilmiştir.

*Bir önceki seneye göre örneklem sayısındaki değişikliği belirtmektedir.

**İlk senesi 2011 olan örneklemi belirtmektedir.

CDP İletişim Bilgileri

Dr. Melsa Ararat
Proje Direktörü, CDP Türkiye
melsaararat@sabanciuniv.edu

Sue Howells
Global Operasyonlar Yöneticisi

Marcus Norton
Yatırımcı CDP Yöneticisi
CDP Su Kaynakları Yöneticisi

Mirhan Köroglu, MSc
Proje Yöneticisi, CDP Türkiye
mirhank@sabanciuniv.edu

Frances Way
Program Direktörü

Daniel Turner
CDP Raporlama Yöneticisi

Rapor Ekibi

Dr. Melsa Ararat
(CDP Türkiye)

Esra Süel , MSc
(Imperial College, PhD Adayı)

Zeynep Okuyan
(E&Y Türkiye)

Mirhan Köroglu, MSc
(CDP Türkiye)

Serim Kumralbaş
(E&Y Türkiye)

Emre Çelik
(E&Y Türkiye)

Pelin Altındal
(E&Y Türkiye)

Türkiye'de Ana Eğilimler Bölümünü Gözden Geçirenler

Doç. Dr. Yıldız Arıkan

Doç. Dr. Gürkan Kumbaroğlu

Prof. Dr. Fikret Adaman

Önemli Not

Bu raporun içeriğindeki bilgiler, Karbon Saydamlık Projesi'ne referans verilerek kullanılabilir. Fakat bu izin, raporun içinde yer alan verilerin farklı şekillerde paketlenerek satılmasını içermez. Verileri satış amaçlı kullanmak için, Karbon Saydamlık Projesi ile iletişime geçilmesi gerekmektedir.

Raporda yer alan bilgiler E&Y Türkiye ve CDP tarafından CDP 2011'ye davet edilen şirketlerin yanıtlarına dayanarak hazırlanmıştır. E&Y Türkiye veya CDP, bu rapora yer alan bilgilerin doğruluğunu garanti etmez. Yine E&Y Türkiye veya CDP, bu raporda yer alan görüşlerin, veya veriler ışığında verilecek olan kararların sonuçlarının sorumluluğunu kabul etmez. Bu verileri profesyonel amaçlı olarak kullanmadan önce, mutlaka uzman tavsiyesine başvurması önerilmektedir. Bu raporda yer alan görüşler, raporun yazıldığı dönemdeki ekonomik, politik, ve şirketlere özel durumlara dayanarak oluşturulmuştur.